

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

На правах рукопису

Кафедра професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА
ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ
КОЛЕКТИВНОЇ РОЗУМОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕС ВИВЧЕННЯ
ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Виконав: Безуглий Олексій Анатолійович
студент 62М-Пр(М) групи денної ф. н.
спеціальність: 015 Професійна освіта
спеціалізація: 015.18 Технологія виробництва і
переробки продуктів сільського господарства

Науковий керівник:

Ігнатенко Ганна Володимирівна, кандидат
педагогічних наук, доцент

Допущено до захисту

«__» _____ 20__ року

Завідувач кафедри: _____ В.І. Ковальчук

Дата захисту _____

Оцінка « _____ »

Підписи членів ДЕК:

Глухів 2020 р.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ВЗО – ВИЩІ ЗАКЛАДИ ОСВІТИ

ЗП(ПТ)О – ЗАКЛАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ)
ОСВІТИ

ІТ– ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

МВН – МАЙСТЕР ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

МП– МУЛЬТИМЕДІЙНА ПРЕЗЕНТАЦІЯ

НМКД – НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС ДИСЦИПЛІН

ОРНТ – ОСОБИСТІСНО-РОЗВИВАЛЬНІ НАВЧАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ

ОПП – ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

П(ПТ)О –ПРОФЕСІЙНА (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНА) ОСВІТА

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	
ВСТУП.....	
РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНА ОСНОВА ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ КОЛЕКТИВНОЇ РОЗУМОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕС ВИВЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ.....	
1.1. Аналіз теоретичних засад технології колективної розумової діяльності	
1.2. Характеристика змісту та місця навчальної дисципліни «Професійна педагогіка» у фаховій підготовці педагогів професійного навчання.....	
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ КОЛЕКТИВНОЇ РОЗУМОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕС ВИВЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ	
2.1. Обґрунтування педагогічних умов впровадження технології колективної розумової діяльності у процес вивчення професійної педагогіки	
2.2. Методичні основи впровадження у процес вивчення професійної педагогіки технології колективної розумової діяльності	
ВИСНОВКИ	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Історично обумовлено підхід, за яким формування особистості майбутнього фахівця відбувається у відповідності до завдань, які поставлені суспільством.

Нормативна база професійної педагогічної освіти визначена низкою законів, постанов, розпоряджень, інструкційно-методичних матеріалів [18], [19], що регламентують діяльність вищого закладу освіти.

Концепцією «Нова українська школа» визначено, що місце освітянина у процесі навчання змінилося, тобто педагог на сьогодні це не стільки єдиний наставник та джерело знань, а тьютор, коуч, модератор, фасилітатор в індивідуальній освітній траєкторії кожного здобувача освіти [28].

Окрім того, наразі відбувається процес перезавантаження системи П(ПТ)О на тлі корінних змін практично у всіх галузях виробництва, де змінюються засоби праці, оновлюються технології тощо. Економіка країни потребує робітників більш високої кваліфікації. Сучасні роботодавці прагнуть бачити на своїх підприємствах у першу чергу творчих, мобільних, обізнаних у своїй справі висококваліфікованих працівників. Заклади П(ПТ)О мають надавати здобувачам робітничої професії кваліфікацію, що б забезпечувала успішну конкуренцію на ринку праці, їхню мобільність.

Але наразі проявляється протиріччя між рівнем підготовки освітянських кадрів і вимогами сьогодення. Для активізації освітньої діяльності майбутніх педагогів професійного навчання, підвищення їхньої мотивації в освітній процес необхідно впроваджувати технології, у процесі проведення яких студенти залучатимуться до навчання за допомогою різних типів педагогічної комунікації: усної, візуальної, неформальної, спонтанної, міжособистісної тощо.

Тому обґрунтованим є твердження, що однією із ключових проблем в умовах сучасності є питання оновлення підходів до професійної підготовки педагогів, які здійснюють освітній процес у ЗП(ПТ)О з врахуванням спрямованості освітнього процесу на особистісний розвиток здобувачів освіти. Науковці

зазначають, що це – необхідна умова модернізації галузі професійної освіти, її інтеграції в європейський і світовий освітянський простір.

Першочергово у випускників педагогічних вишів мають бути сформовані інтегральні, основні та професійні компетентності. Реалізація компетентнісного спрямування освітньому процесі здійснюється на кожному етапі навчання, впродовж вивчення кожної навчальної дисципліни. Чільне місце у цьому процесі належить саме професійно-орієнтованим навчальним дисциплінам, під час підготовки ЗП(ПТ)О, професійній педагогіці.

Разом з тим, якість набуття компетентностей певним чином обумовлюється педагогічними технологіями, які впроваджуються в освітньому середовищі ВЗО.

Змінюються реалії, що обумовлено науковим прогресом, появою ІКТ нового покоління, ознаками динамізму усіх сторін сучасного життя. А це у свою чергу потребує пошуку, запровадження інновацій освіти.

Найновіші педагогічні технології реалізації освітньої діяльності мають сприяти підготовці молодого покоління до життєдіяльності у новому інформаційному суспільстві, здатними вирішувати проблеми сьогодення на творчому рівні. Зазначені ознаки характеризують технологію колективної розумової діяльності [51].

Водночас певні освітні технології недостатньо використовуються у фаховій підготовці педагогів професійного навчання. Це стосується і технології колективної розумової діяльності, яка була запропонована К. Вазиною і методично описана Д. Левітесом [9, 31]. Зазначена технологія тісно пов'язана з теорією вирішення винахідницьких задач [2], у межах якої запропоновано було низку методів винахідницької діяльності, які можуть успішно використовуватись у процесі викладання різних навчальних дисциплін, зокрема, педагогічних.

Технології колективної розумової діяльності є потужним засобом розвитку майбутніх освітян, обґрунтоване застосування яких в освітньому процесі має низку істотних переваг.

Таким чином в умовах педагогічного вишу підготовка майбутніх професійного навчання потребує впровадження технології колективної розумової діяльності.

Це завдання є досить складним і багатоаспектним. Для його розв'язання цінними є напрацювання низки науковців. В. Бондар, С. Гончаренко, О. Мороз, В. Лозова та інші спрямували свої напрацювання на проблему удосконалення навчально-пізнавального процесу у ЗВО, С. Беспалько, В. Борисов, Л. Гусак, В. Зілкевічус, В. Король, С. Кучеренко та інші свій акцент зробили на формуванні активності студентів та однієї з найважливіших професійних якостей майбутніх фахівців – готовності до різновидової педагогічної діяльності.

Вважаємо актуальними в межах нашої проблематики дослідження щодо запровадження компетентнісного підходу (В. Бондар, І. Зимня, В. Кальней, В. Ковальчука, О. Овчарук, О. Пометун, А. Хуторський, С. Шишов та інші).

Узагальнюючи позиції науковців щодо технології колективної розумової діяльності, зазначимо, що перш за все ця технологія спрямована на розвиток індивідуальної активності, самостійності. Але поряд з цим акцент робиться на проектування таких здатностей, як комунікабельність, співробітництво. Все це найважливіші ознаки у характеристиці сучасного педагога професійного навчання.

Технології колективної розумової діяльності – інтерактивні за своєю суттю технології.

Та все ж повністю проблема залишається не розв'язаною. Доцільно розглянути питання обґрунтування педагогічних умов впровадження зазначених технологій у процес підготовки педагогів професійного навчання.

Таким чином, актуальність проблеми, її велике наукове та значне практичне значення, недостатня розробка в теорії і освітній практиці визначили тему нашого дослідження – «Педагогічні умови впровадження технології колективної розумової діяльності у процес вивчення професійної педагогіки».

Мета дослідження – обґрунтувати педагогічні умови впровадження технології колективної розумової діяльності під час вивчення навчальної дисципліни «Професійна педагогіка».

Об'єктом дослідження є процес професійного навчання майбутніх педагогів професійного навчання.

Предметом дослідження є вивчення майбутніми педагогами професійного навчання навчальної дисципліни «Професійна педагогіка».

Для досягнення поставленої мети необхідно було розв'язати такі завдання:

З'ясувати стан розробленості проблеми дослідження в науковій літературі та освітній практиці.

Дослідити особливості технології колективної розумової діяльності.

Проаналізувати місце дисципліни «Професійна педагогіка» у фаховій підготовці майбутніх педагогів професійного навчання.

Визначити педагогічні умови впровадження технології колективної розумової діяльності у процес вивчення професійної педагогіки.

Спроекувати шляхи впровадження технології колективної розумової діяльності у процес вивчення професійної педагогіки.

Методи дослідження: аналіз психолого-педагогічної літератури, вивчення та узагальнення досвіду роботи викладачів вишу, бесіди, анкетування, спостереження, аналіз, узагальнення, метод експертних оцінок.

Теоретичне значення магістерської роботи полягає в обґрунтуванні педагогічних умов впровадження технології колективної розумової діяльності у процес вивчення професійної педагогіки.

Практичне значення дослідження полягає у проектуванні шляхів впровадження технології колективної розумової діяльності у процес вивчення професійної педагогіки, спрямованих на покращення методики викладання цієї дисципліни.

Магістерська робота включає два розділи, а також вступ, висновки, додатки, список використаних джерел.

Апробація результатів. Результати дослідження оприлюднені на наукових конференціях та семінарах (додаток А).

РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНА ОСНОВА ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ КОЛЕКТИВНОЇ РОЗУМОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕС ВИВЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ

1.1. Аналіз теоретичних засад технології колективної розумової діяльності

Процеси Євроінтеграції зумовлюють необхідність оновлених підходів підготовки педагогів професійного навчання в умовах вишу. А це потребує зміни як теоретичних, так і методичних засад. В основу змін мають бути покладені ідеї гуманізму, людської моральності. Зазначені зміни мають бути різнобічні і охоплювати врахування низки факторів: історичних, суспільних, політичних, дидактичних, зокрема чіткого визначення сучасних підходів до педагогічних технологій.

Беручи до уваги предмет нашого дослідження звернемося до аналізу основних характеристик технології колективної розумової діяльності.

Певна сукупність прийомів, що застосовують у наперед визначеній справі – таке одне зі словникових дефініції «технологія».

Інший акцент на тому, що це – мистецтво, а отже майстерність. Також уміння та певна сукупність методів зміни стану, обробки [61].

Технологія навчання науковцями розглядається як складник дидактичної системи.

Поняття «педагогічна технологія» наразі є досить поширеним.

Перше звернення до даного тлумачення пов'язане з прізвищами В. Бехтерева, І. Павлова тощо. А також вітчизняних педагогів А. Макаренка, В. Сухомлинського, С. Шацького, Н. Попова, В. Сорока-Росинського, А. Рівіна та ін.

Звернення до низки наукових розвідок тлумачення поняття «педагогічна технологія» дозволяє виділити характерні для неї ознаки (В. П. Беспалько – специфічні установки, інструментарій педагогічного процесу; І. П. Волков – техніка, що реалізує навчальний процес; В. М. Монахов – модель педагогічної співпраці; ЮНЕСКО – метод проєктування усього процесу викладання та

учіння,

тощо).

Незважаючи на різні визначення досліджуваної дефініції все ж можна виокремити специфічні риси педагогічних технологій:

- діагностика окреслених цілей навчання і виховання;
- орієнтація на якісного досягнення визначених цілей;
- рефлексія, оцінювання результатів;
- відтворюваність етапів процесу [43 – 44].

Тобто розгляд дефініції педагогічної технології як системи автоматично визначає загальновідомі її ознаки як системного утворення, але у той же час визначимо її специфічні особливості.

Перш за все це опора даної технології на певну концепцію наукового характеру.

Також технологією визначається певна діагностичне результативне досягнення цілей.

Економічна продуктивність гарантує оптимальне досягнення цілей за розумних затрат (часу, фізичних сил, матеріальних цінностей тощо).

Передбаченість кінцевого результату, тобто проєктованість, але в той же час можливість певного коригування.

Також науковці вказують на доцільність виокремлення додаткових ознак, які повніше характеризують поняття « педагогічна технологія:

- поетапна декомпозиція педагогічного процесу;
- спрямованість на досягнення спроєктованого результату на основі координованості і поетапності дій;
- певна однозначність у виконанні заздалегідь визначених процедур і операцій [13].

Усіх науковців об'єднує твердження, що у великій мірі саме від обраних педагогічних технологій залежить ефективність освітнього процесу, тобто рівень розвитку компетентностей здобувачів освіти.

Науковообгрунтовано, що для ефективного застосування педагогічних технологій необхідно брати до уваги як готовність того, хто здійснює освітній процес, так і тих, хто навчається.

Якщо взяти до уваги тенденції вдосконалення освітніх технологій на сучасному етапі у психолого-педагогічному аспекті, то на них впливає низка процесів, зокрема, розгляд результату навчання не запам'ятовування, а процес розумового розвитку здобувачів освіти, їхніх здатностей використовувати засвоєне; динамічне структурування системи розумових дій; диференціювання та індивідуалізація навчальних, внутрішня мотивація засвоєння змісту освіти.

Не можна розглядати педагогічні технології відокремлено від соціальних та економічних змін.

Сучасні педагогічні технології мають враховувати тенденції, які проявляються в сучасній освіті:

- перша тенденція – неперервність і наступність усіх ступенів професійної освіти;
- друга тенденція – комп'ютеризація та технологізація усього освітнього процесу;
- тенденція третя із запропонованих – акцент на проектування активних методів, форм навчання;
- четверта окреслений тенденція – перехід до фасілітаційного способу навчання, який сприяє стимулюванню, розвитку, організації творчої, діяльності учнів;
- п'ята з визначений тенденцій – організація процесу навчання як спільної діяльності його учасників [54 – 55].

90-ті роки час, коли вперше науковці звернулися до поняття технологія колективної розумової діяльності (професор Кіма Яківною Вазіна).

На наш погляд звернення до даної технології і в сучасних умовах є обґрунтованим. Адже наразі сучасність проектує оновлені вимоги до підготовки фахівців у різних виробничих галузях. Вони мають бути здатними свідомо, цілеспрямовано працювати з метою досягнення спільного успіху, враховувати різноманітні фактори оновлення виробництва, бути здатними до конструктивного вирішення актуальних професійних проблем. Майбутні фахівці освітянської галузі повинні бути здатними творчо і неординарно

мислити забезпечувати гнучкість під час розв'язання різних педагогічних ситуацій.

З іншої сторони вже біля чотириста років знаходить своє найбільше застосування саме класно-урочна система. Для якої характерним є колективна діяльність здобувачів освіти. Саме в умовах колективу здобуває розвиток кожна особистість. Але явно чи не так явно на результат кожного мають вплив інтелектуальні, організаторські, моральні зусиллями кожного. Освітній процес здійснюється в колективній взаємодії.

Левітес Д. технологію колективної розумової діяльності розглядає як процес, що відбувається безперервно і спрямований на управління індивідуальним розвитком здібностей а також потреб здобувачів освіти [31].

Тобто для педагогічних технологій за умов сучасності необхідним стає поєднання індивідуального розвитку кожного здобувача освіти і колективного характеру взаємодії учасників освітнього процесу.

Вважаємо вкрай важливою думка Сисоєвої С.О., що особистісна цінність освіти виявляється у ставленні людини до отримуваної нею освіти, її рівня і якості. Внутрішні інтереси йдуть із глибинних біосоціальних потреб кожної людини, її прагнення отримати нові знання. У свою чергу внутрішня мотивація залежить від психолого-педагогічної атмосфери освітнього середовища, де знаходиться та чи інша людина. Прагнення людини до пізнання й перетворення світу потребує взаємодії зі штучно створеним педагогічним середовищем у ПЗО, із технологією організації освітньої діяльності. Якщо внутрішні освітні потреби особистості діють синхронно зі спроектованими способами задоволення цих потреб збігаються, то вони взаємно підсилюються й підтримують один одного [54 – 55].

Під час зазначеної технології центром освітнього процесу стає взаємодія усіх його учасників. Адже за технологією колективної розумової діяльності усі здобувачі освіти мають право на висловлювання власної точки зору, підкреслимо не просто висловлення, а з переконливою аргументацією, при цьому інші учасники мають вислухати подану аргументацію, спробувати

знайти найцінніше також дуже важливим кінцевий результат, який має сприйматися як підсумок саме колективної праці.

А це як зазначають психологи є дієвим інструментом розвитку таких наприклад важливих для життя якостей особистості, небайдужість, зацікавленість, взаєморозуміння, співпричетність. технологією колективної розумової діяльності базується і спрямована на розвиток та саморозвиток кожної особистості.

В основі колективної праці має лежати спільний пізнавальний інтерес. У колективній праці здійснюється розвиток кожної особистості.

Але чи буде успіх цієї праці залежить від інтелектуальних, організаторських, моральних зусиль кожного.

Зазначимо, що за такої технології взаємодія може відбуватися за різними варіантами (рис. 1.1.)

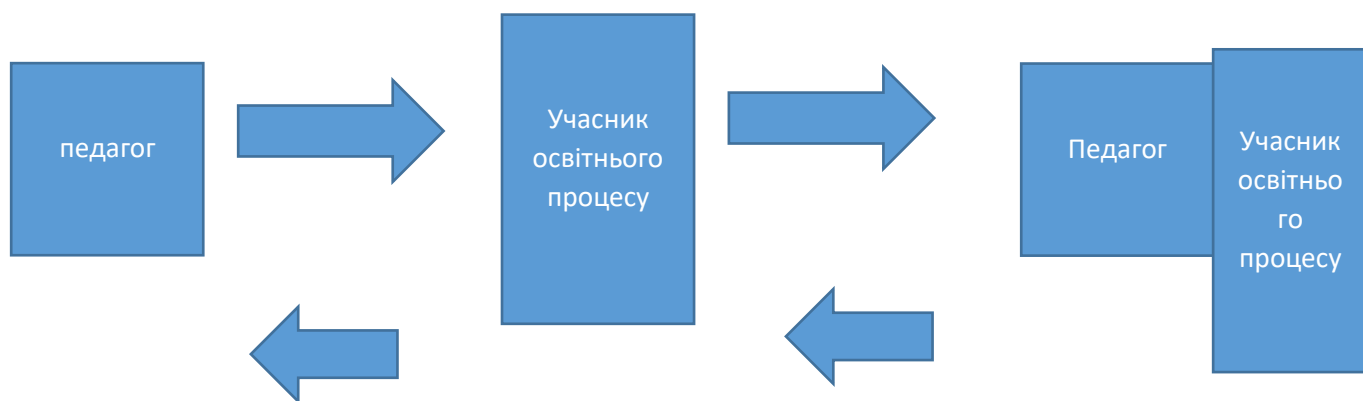

Рис. 1.1. Схема взаємодії учасників освітнього процесу

Процес навчання має здійснюватися в активній взаємодії здобувачів освіти між собою та педагогом. На початковому етапі освітнього процесу педагог здійснює підготовчу роботу щодо виявлення реальних можливостей особистостей тих, хто навчається. Організація навчання має проєктуватися на зростаючу активність учасників спільної пізнавальної діяльності. Необхідно пам'ятати про дидактичний принцип безперервності і наступності.

За цією технологією індивідуальне нерозривно пов'язане з колективним. Адже кожен здобувач освіти має вміти продуктивно працювати індивідуально на спільний колективний результат. Несучи при цьому особисту

відповідальність за справу, яка демонструється шляхом обґрунтування, відстоювання аргументовано свого рішення, переконання, вислуховування думки інших учасників пізнавального процесу.

Водночас за традиційними підходами головний акцент робиться на запам'ятовуванні навчальної інформації. Ще до недавня в освітньому процесі вишу здійснювалося переважно використання репродуктивних методів навчання.

Тобто у студентів накопичувалася знання інформація, але не достатньо ними осмислена. Виникає протиріччя, коли те, що передбачається в освітньому процесі для засвоєння сприймається здобувачами освіти як якийсь вторинне для майбутньої професійної діяльності. Певна частина студентів навіть не усвідомлювали значення навчальних дисциплін для фаху.

Технологія колективної розумової діяльності проєктується безперервним процесом, який керує розвитком здібностей та потреб суб'єктів навчання [44].

Головним завданням за даною технологією це навчання здобувачів освіти спільній діяльності. Мікроколектив, який формується за даною технологією стає середовищем розвитку кожної особистості.

Адже успіх спільного пошуку буде залежатиме від інтелектуальних, організаторських, моральних зусиль кожного.

Г. М. Романова, узагальнюючі сучасні підходи вказує на наступні характеристики особистісно-розвивальних технологій :

Пріоритетне становище мотиваційно-ціннісного компонента.

На першому місці має бути досвід учня, який має право на особисту помилку.

Досвід учня має гармонійно вплітатися у освітній процес. А для його актуалізації звернення до проблемного викладу, спільного планування, цілепокладання. Наприкінці обов'язкова систематична рефлексія.

Спільність досвіду, отриманого при постійній взаємодії.

Проєктування навчального процесу на основі врахування психофізіологічних особливостей здобувачів освіти.

Спочатку мета, яка усім зрозуміла, а потім дії.

Педагог займає позицію координатора, фасилітатора, а не просто інформатор знань чи контролююча особа. [20].

Звернемося до аналізу змісту етапів, коли здобувачі освіти навчаються за технологією спільної розумової діяльності.

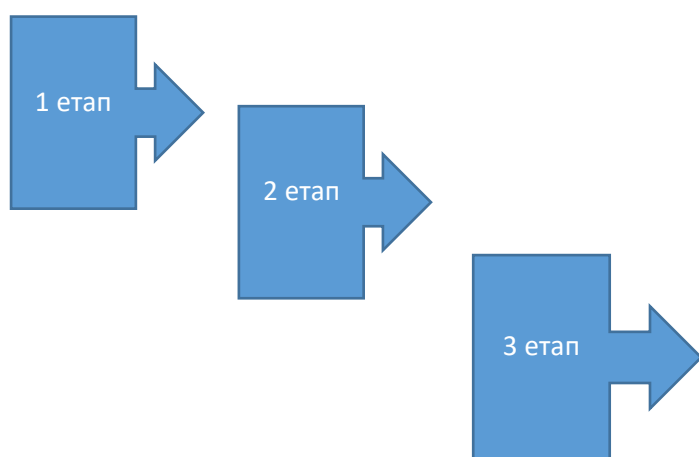
Як правило науковці описують чотири етапи.

Перший етап, обов'язково у себе включає чітке усвідомлення здобувачами освіти проблемної ситуації: виокремлення проблеми, постановка та обговорення цілей та шляхів їх досягнень. Тобто на даному етапі необхідно, щоб кожен учасник освітнього процесу чітко вникнув у наявні суперечності та зрозумів реальність виокремлених цілей.

На другому етапі здійснюється діяльність у творчих мікрогрупах, яка спрямована на вирішення проблеми. Тобто необхідно знайти шляхи розв'язання суперечностей, способи діяльності, саме тоді чітко має бути вироблена позиція кожного по проблемі, що поставлена. Декілька слів про важливість при цьому освітнього середовища, яке має бути більш демократичним за традиційного (демократичні стосунки, змінюваність ролей, вільне пересування між групами).

Третій етап присвячується презентації способів вирішення проблеми кожною з мікрогруп, обговорення, за необхідності захисти позицій. На цьому етапі має бути прийнята суспільна спільна думка (у ході проведення дискусії виробляється єдине вирішення).

На четвертому етапі здійснюється рефлексія (обговорення результатів спільної діяльності, ускладнень, причин помилок тощо.). На рисунку представлено схему етапів колективної розумової діяльності (рис. 1.2.).

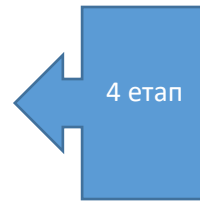

Рис.1.2. Схема етапів колективної розумової діяльності

Проаналізувавши основні наукові підходи, зокрема, викладені етапи технології колективної розумової діяльності вважаємо виваженим є звернення до дидактичної евристики, тобто ця технологія несе в собі багато її ознак, але маючи колективний характер.

Хуторский Андрій Вікторович зазначає, що саме у творчості проявляється і розвивається обдарованість. Тому суть навчання, яке спрямоване на розвиток обдарованості – це творчість. Серед теорій і технологій творчого навчання є такі, де учням пропонується, в основному, створювати те, що вже відомо, наприклад, цю мету ставить проблемне навчання. Специфічні і тому менш поширені в загальному і вищу освіту форми ТРІЗівське навчання. Евристика – наука про відкриття нового (від грец. *Heurisko* – знаходжу, знаходжу, відкриваю). Дидактична евристика - наука про навчання як відкритті; це педагогічна теорія, якою освіту будується на основі творчої самореалізації учнів і педагогів в процесі проектування освітніх продуктів областях знань і діяльності, що досліджуються. Під евристичним навчанням ми розуміємо навчання, що ставить за мету проектування здобувачем освіти доцільності і змісту освіти та самих процесів що включає організацію, діагностику і самоусвідомлення [66-68].

Тут доречно пригадати теорію Сократа, коли істина знаходилася шляхом роздумів над цілою низкою питань.

Вкрай важливо для дослідження технології колективної розумової діяльності виділення принципів її впровадження в освітній процес. Але перш за все звернемося до обґрунтованих науковцями принципів евристичної дидактики:

- Цілепокладання визначене самим учнем. А загальна мета має враховувати особистісні навчальні цілі здобувачів освіти.
- Індивідуальна освітня траєкторія. Той, хто навчається має право голосу щодо наповнення компонентів своєї освіти: сенсу, цілей, завдань, а також самої технології навчання.
- Міжпредметні основи змісту освіти.
- Продуктивність навчання. Орієнтир – приватний освітній ріст учня, що включає продукти навчальної діяльності (вміння, здібності, способи діяльності і т.п.).
- Первинність освітньої особистої продукції учня.
- Ситуативність навчання. Процес освіти будується на організованих ситуаціях, які передбачають самовизначення учнів і евристичний пошук їх рішень.
- Освітня рефлексія. Освітній процес включає безперервне усвідомлення учнем і вчителем власної діяльності: аналіз і засвоєння способів цієї діяльності, одержуваних результатів, конструювання на цій основі подальших дій і планів навчання [67].

З врахуванням викладеного можна стверджувати, що технологія колективної розумової діяльності базується на включення здобувачів освіти до колективної діяльності, яка носить проблемний характер. А здобувачі освіти об'єднані єдиною метою – знайти найбільш оптимальні шляхи розв'язання певної проблемної ситуації.

На основі доробок вчених та власних досліджень (бесіди з викладачами та студентами, результати анкетування) можна зробити висновок, що такий підхід дозволяє усунути недоліки пасивного навчання. Це перш за все:

- некритичне сприйняття чужих думок;
 - не набуття досвіду самостійної роботи;
 - звичка до механічного, не усвідомленого запам'ятовування інформації;
 - звернення перш за все до слухової короткочасної пам'яті здобувачів освіти;

- не забезпечення індивідуального, диференційованого підходу до освітнього процесу.

А з іншої сторони такий підхід дозволяє впровадити у педагогічну практику елементи саме активного навчання. Тобто спрямування освітнього процесу на :

- активізацію розумової діяльності;
- тривалий характер активності;
- творче вироблення рішень;
- підвищення емоційності;
- постійна взаємодія учнів, з тими, хто навчає.

Зазначене узагальнимо у таблиці 1.1..

Таблиця 1.1.

НЕДОЛІКИ ПАСИВНОГО ТА ПЕВАГИ АКТИВНОГО НАВЧАННЯ

недоліки пасивного навчання	певаги активного навчання
некритичне сприйняття чужих думок	активізація розумової діяльності
звернення перш за все до слухової короткочасної пам'яті здобувачів освіти	підвищення емоційності, спрямованість на довготривалу пам'ять
не набуття досвіду самостійної роботи	тривалий характер активності, що є основою самостійності
звичка до механічних дій, не усвідомленого запам'ятовування інформації	творче вироблення рішень
не забезпечення індивідуального, диференційованого підходу до освітнього процесу	постійна взаємодія здобувачів освіти, з тими, хто навчає

У процесі активного навчання здобувачі освіти залучаються до навчання за допомогою різних типів педагогічної комунікації: усної, візуальної, неформальної, спонтанної, міжособистісної тощо.

Під час активного навчання мислення студентів активізують створюючи проблемні ситуації.

Зазначимо, що така ситуація створюється вже на початковому етапі, а тільки після цього подається нова необхідна інформація, наприклад, вона може містити опис способу як розв'язати конкретне завдання. За традиційним підходом навпаки – спочатку знання (можуть бути алгоритми або способи розв'язання), а на наступному етапі приклади, на яких здобувають практичний досвід в застосуванні цього способу.

За науковими підходами структура проблемної ситуації включає :

- бачення навчальної проблеми;
- акцент на протиріччях;
- окреслення гіпотез;
- аналіз гіпотез;
- обґрунтування рішення;
- правильне рішення.

У додаку Б подані такти розв'язання проблемної ситуації.

Науковці вбачають два можливі варіанти окреслення проблеми:

- здобувач освіти не акцентує своєї уваги на проблемі;
- ті, хто навчаються чітко окреслюють проблему.

Спільним є те, що проблема включає в себе питання, на яке треба дати відповідь. Незалежно від того теоретичного, практичного характеру запитання. Але проблема виникає лише за умов невідповідності знань – ті, що наявні у суб'єкта навчання і той обсяг та зміст, які треба мати для того, щоб дати відповідь на питання проблеми. Тоді коли різниця між знаннями усвідомлена можна говорити про активізацію пізнавальної діяльності здобувачів професійної освіти. Проблемні питання як правило потребують неоднотипного вирішення, тобто нема чітко окресленого напередодні алгоритм.

Кожна проблемна навчальна ситуація, включає певні «такти», які розписані у додатку А.

Психологічна теорія засвідчує, що розвиток мислення здійснюється під час самостійної роботи, спрямованої розв'язання мислительних завдань.

Проблемний підхід – це проєктування, як правило дуже багатьох підходів до знаходження шляхів вирішення поставленої проблеми. Активізується особистий пошук здобувачів освіти та їхня дослідницька діяльність. На перших етапах той, хто навчає, окреслює проблему, а потім у ході пояснення знайомить з можливими шляхами її вирішення. Надалі можна переходити до часткового окреслення проблемної ситуації. А далі спонукаємо студентів до пошуку рішення.

Зазначимо, що за своїм характером технологія колективної розумової діяльності є інтерактивною. Адже здійснюється діалог, тобто взаємодія учасників освітнього процесу. Метою цього діалогу знаходження найкращого варіанту розв'язання проблемних завдань.

За сучасним підходом інтерактивне навчання розглядають як способи формування компетентностей у процесі взаємовідносин і взаємодій учасників освітнього процесу. Упровадження у педагогічну практику зазначеного дозволяє отримати за певний проміжок часу багато варіантів розв'язання проблем, обговорити їх та визначити найбільш продуктивні з них.

Інтерактивна співпраця спрямована на подолання стереотипів мислення, на навчання майбутніх фахівців по новому оцінити не нові ситуації.

Така робота навчальних груп має характер співробітництва і здійснюється за алгоритмом:

- конструювання проблеми;
- розподіл ролей в групі, що поділена на декілька підгруп;
- обговорення проблеми;
- проєктування результатів обговорення;
- підведення підсумків.

Загалом, технологія колективної розумової діяльності дозволяє організувати освітній процес на основі сприяння активної взаємодії його учасників.

1.2.Характеристика змісту та місця навчальної дисципліни «Професійна педагогіка» у фаховій підготовці педагогів професійного навчання

Освітній процес ЗВО регламентується низкою законодавчих актів, що закладені в Конституції України, законах, наказах МОН України, ключових документах Болонського процесу (Аплікаційний пакет/каталог курсів, Статутах ВЗО, Колективних договорах; Концепціях розвитку ВЗО, Перспективних планах розвитку ВЗО тощо.

Проблематику науково-методичної основи, що стосується підготовки педагогів професійного навчання розглянуто в працях С. Батишева, К. Катханова, В. Ковальчука, В. Ледньова, П. С. Лернера, Л. З. Тархан та ін..

Цю проблему у наукових розвідках було конкретизовано у таких аспектах:

теоретичні основи (С. Гончаренко, Р. Гуревич, Е. Зеєр, І. Зязюн, Н. Кузьміна та ін.);

концептуальні засади (С. Артюх, О. Коваленко, В. Ковальчук, М. Цирельчук, О. Щербак та ін.);

професійно-практична підготовка педагогічних кадрів закладів професійної освіти (А. Ашеров, В. Бакатанова, М. Березовін, І. Васильєв, А. Джантиміров, Г. Жуков, Г. Ігнатенко, Є. Шматков та інші).

Проблемою дослідження професійної компетентності педагога у процесі професійної освіти займалися і займаються багато зарубіжних і вітчизняних вчених: Н. Ничкало, О. Пометун, С. Сисоева, О. Семенов, А. Хуторський, та інші.

У 2019-2020 роках затверджено Стандарти вищої освіти України першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів для здобувачів освіти за спеціальністю 015 – «Професійна освіта» відповідно за спеціалізаціями. Стандартом чітко визначено обсяг кредитів ЄКТС, наприклад, якщо на ОС «бакалавр» розглянуто декілька варіантів. Здобувач навчається, здобувши повну загальну середню освіту, то це у кредитах ЄКТС – 240. Якщо ж це – продовження навчання після здобуття диплома молодшого бакалавр – 120

кредитів перезараховуються. Не менше 50% годин має бути спроектовано на здобуття загальних та спеціальних компетентностей [58].

Компетентність викладача професійного навчання (майстра виробничого навчання) розглядають як співвідношення об'єктивно необхідних теоретичної, практичної підготовки, особистісних, психологічних якостей, професійно важливих здібностей та їх вплив на процес, результат педагогічної діяльності. Процес здобуття професійної компетентності педагога відбувається поступово, у процесі активної практичної, самоосвітньої, методичної діяльності [53].

У наукових доробках, розглядаючи певне явище, як правило звертаються до його структури. Структура (лат. *structūra*, англ. *structure*, рос. *структура*, нім. *Struktur*).

Компетентність викладача професійного навчання (майстра виробничого навчання) розглядають як співвідношення об'єктивно необхідних теоретичної, практичної підготовки, особистісних, психологічних якостей, професійно важливих здібностей та їх вплив на процес і результат педагогічної діяльності. Формування професійної компетентності педагога відбувається поступово, у процесі активної практичної, самоосвітньої, методичної діяльності [53].

У наукових доробках, розглядаючи певне явище, як правило звертаються до його структури.

Структура ([лат.](#) *structūra*, [англ.](#) *structure*, [рос.](#) *структура*, [нім.](#) *Struktur*).

Науковці обґрунтовують структурні компоненти професійної компетентності: психологічні і педагогічні знання; педагогічні вміння; психологічні позиції, установки, що вимагаються професією; особистісні особливості, що забезпечують оволодіння професійними знаннями і вміннями [27].

Тобто спрямованість наукових поглядів виокремлює:

- когнітивний (знання фахової дисципліни, основ психології, філософії, педагогіки);
- діяльнісний (технологічний) – уміння, навички і способи здійснення педагогічної діяльності);

- особистісний (гуманістичні якості, розвиток особистісних якостей педагогічною мислення та ін.).

Вчені підкреслюють, що серед факторів, які виступають передумовами модернізації підготовки вчителів (а в межах нашого дослідження, це стосується і педагогів професійного навчання) у зв'язку з євроінтеграцією, можна виділити наступні:

- поглиблене вивчення тенденцій сучасного цивілізаційного розвитку, прав і обов'язків громадянина демократичної держави;
- засвоєння норм співжиття в об'єднаному глобалізованому світі з ліквідованими бар'єрами для вільного пересування фахівців;
- зміна змісту і технологій підготовки вчителів, оволодіння ними найсучаснішими засобами одержання і використання інформації, що забезпечить оновлення всього комплексу професійної підготовки майбутніх учителів;
- розвиток глобального процесу інформатизації суспільства, який веде до нового інформаційного середовища життя людей з новим інформаційним стилем професійної діяльності;
- формування готовності до інноваційної діяльності, вироблення навичок та вміння самостійно прийняти відповідальні рішення в умовах критичних ситуацій, у випадках, коли стикаються з новими явищами;
- зміцнення усвідомлення у майбутніх учителів особистої відповідальності за долю нації, за перетворення освіти в національний пріоритет;
- підвищення престижу вчительської професії в напрямку поліпшення вкрай необхідної і важливої професії [44].

Фахова підготовка майбутніх педагогів професійного навчання проєктується з врахуванням того, що їх професійна діяльність реалізується в таких видах:

- а) викладання (управління навчально-пізнавальною діяльністю);
- б) виховна робота (організація виховного середовища та управління різноманітними видами діяльності);

- в) виконання обов'язків класного керівника чи куратора (організація навчання і виховання учнівського (студентського) колективу в певній групі);
- г) діяльність із самоосвіти і постійного професійного самовиховання;
- г) управлінська діяльність (діяльність керівників освітніх закладів та їх заступників);
- е) методична діяльність (діяльність із вивчення досягнень психолого-педагогічних наук і передового педагогічного досвіду);
- є) позашкільна діяльність (включення в організацію та здійснення позанавчальної роботи);
- ж) науково-дослідницька діяльність (діяльність щодо особистого наукового самовдосконалення та з організації науково-дослідної роботи учнів (студентів)).

Також зазначимо, що фахова підготовка майбутніх педагогів професійного навчання забезпечується низкою дисциплін, але одні з них забезпечують педагогічну підготовку, а перелік інших визначається спеціалізацією (рис 1.3.).

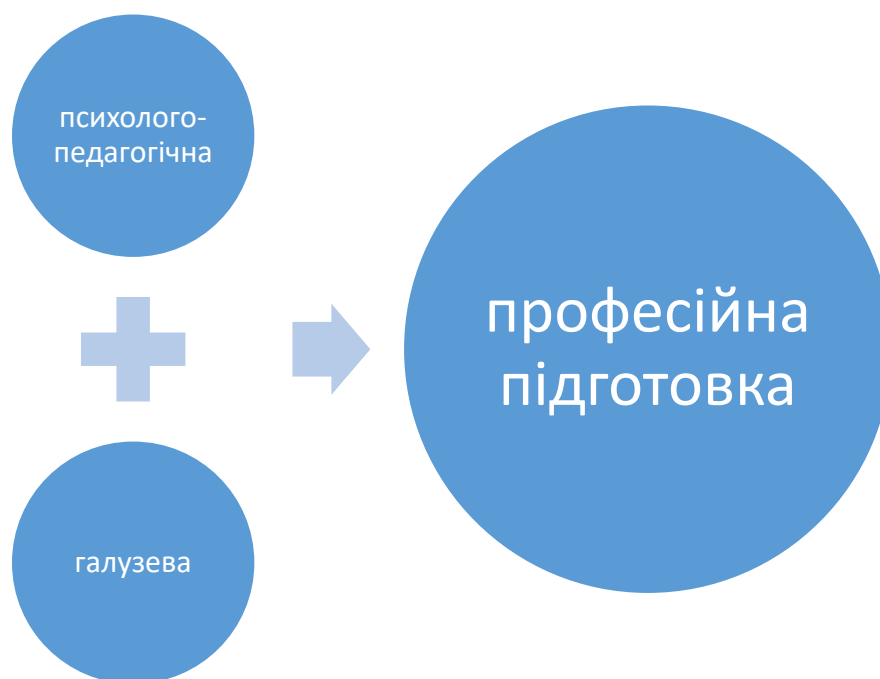

Рис. 1.3. Змістове спрямування професійної підготовки педагога професійного навчання

Сучасний педагог професійного навчання має усвідомлювати необхідність інноваційної діяльності; мати підготовленість до творчої діяльності щодо нововведень у професійних закладах освіти; бути впевненим у

тому, що нововведення, принесуть вагомий результат; бути націленим на інноваційну діяльність; вміти долати творчі невдачі; володіти технологічною готовністю до інноваційної діяльності; позитивно сприймати як минулий досвід, так і інновації; бути здатним до фахової рефлексії. Але це не просто перелік вимог, окреслений підхід обумовлюється є науковообґрунтованим. Для досягнення зазначеного необхідно враховувати також низку факторів, які стримують модернізацію професійної підготовки майбутніх освітян. По-перше, відсутність належної наукової бази, яке пояснюється новизною проблеми, недостатністю матеріалу. З іншої сторони доцільно звернути увагу на освітянський консерватизм. Практика показує стримане сприймання нововведень і повільної на основі їх перебудови. По-третє, у працівників вишів, світогляд і фаховий рівень не завжди сучасний. Не враховані постулати Болонського процесу, до якого приєдналася Україна. Оновлювати в першу чергу потрібно зміст педагогічної освіти, звільнити його від усього випадкового, дріб'язкового, архаїчного та наповнити сучасними науковими надбаннями. Вкрай актуальним є питання впровадження новітніх інформаційних технологій, дистанційного навчання. Інтернет створює рівні інформаційні можливості для викладача і студента, розширюючи зону пошуку необхідної інформації. Сьогодні на перший план виходять питання духовності, моралі при будь-якому варіанті розширення матеріального виробництва. Тому по-іншому постає питання про зміст та форми педагогічної теорії і практики в інформаційному суспільстві. Глибокі трансформаційні процеси в суспільстві змінюють спосіб життя громадян України, їх світогляд, ціннісні орієнтації. Зміни відбуваються в способі життя і мислення вчителя, але йому важко сприйняти ринкові відносини як норму своєї професійної діяльності. Це породжує суперечність в світогляді вчителя, нерідко структура світоглядних уявлень вчителя деформується під впливом реальності, до якої він не був готовий. У більшості європейських країн освіта розглядається у плані допомога суспільства людині. Але кожне суспільство через прийняті ідеї має своє спрямування на освіту.

Система освіти у Європі розглядається у єдності різноманітних явищ актуальної проблематики економіки, політики, соціума, культури [44].

Окреслене у повній мірі стосується професійної підготовки педагога професійного навчання. Головним при цьому виступає системний підхід, який забезпечує виконання функцій сучасної професійної підготовки майбутнього педагога професійного навчання: соціально-гуманітарна, психолого педагогічна, фахова, особистісно орієнтована, професійно-практична.

Професійна компетентність педагога професійного навчання ґрунтується на його сформованих цінностях, які неможливі без наявності сукупності психолого-педагогічних, методичних та інших знань, навичок і вмінь. І в цьому процесі важливу роль відіграють професійно-орієнтовані дисципліни.

Звернення до прийнятого стандарту дозволяє виокремити та як спеціальні (фахові), так інтегральні та загальні компетентності.

У додатку В подано результати навчання, що відображають зміст підготовки бакалавра.

Проводячи дослідження було проаналізовано зміст підготовки педагогів професійного навчання у ГНПУ імені Олександра Довженка, за предметом дослідження головна увага була звернена на ОС «бакалавр».

Для аналізу були взяті навчальні плани для студентів, що вступили на навчання на базі ОС «молодший бакалавр».

Плани складаються з двох циклів: цикл загальної підготовки і цикл професійної підготовки.

До циклу професійної підготовки включено дві частини: нормативна та варіативна. Нормативна частина включає дисципліни: теоретична механіка, інженерна графіка, гідравліка, теорія механізмів і машин, професійна педагогіка, методика професійного навчання, виробниче навчання, трактори та автомобілі, сільськогосподарські та меліоративні машини, експлуатація машино-тракторного парку, паливо та мастильні речовини, електропривод і використання електроенергії з основами автоматизації в сільському господарстві, машини та машино використання у тваринництві, теплотехніка ремонт машин, комп'ютерна графіка.

Таким чином спираючись на попередньо викладений аналіз можна стверджувати про чільну роль професійної підготовки педагогів професійного навчання (за спеціалізаціями).

Навчальна дисципліна «Професійна педагогіка» вивчається здобувачами бакалаврського рівня вищої освіти на першому році навчання у першому семестрі.

Освітній процес охоплює лекційні та практичні заняття, виконання самостійних робіт, 3-х модульних контрольних робіт та підсумковий контроль (іспит).

Дисципліну включено до циклу дисциплін професійної підготовки. Її засвоєння здійснюється на основі міжпредметних зв'язків з дисциплінами циклу професійної підготовки (педагогіка, вступ до спеціальності).

«Педагогіка» у дослівному перекладі означає «проводир дітей». У класичному варіанті науковці розглядають педагогіку як науку про навчання та виховання. Кожна наука має свій предмет. Для педагогіки це – процес спрямованого розвитку і формування особистості в умовах її виховання, навчання, освіти.

Ігнатенко Г. В. вказує, що педагогіка інтегрує ряд структурних одиниць. А їх зараз налічується близько двадцяти, однією з яких і є професійна педагогіка. Професійна педагогіка – це галузь педагогіки, що вивчає весь процес отримання людиною професії. Це і отримання фахових знань та вмінь, а також формування тих якостей особистості, які у першу чергу визначено самою професійною діяльністю [22].

За визначенням Ничкало Н. Г. професійна педагогіка – це наука про загальні й специфічні закони, закономірності, принципи, особливості та умови розвитку професійної освіти й навчання, професійного виховання та формування особистості професіонала [35].

Жигірь В. І., Чернега О. А підкреслюють, що за сучасними підходами особливість професійної педагогіки полягає у тому, що вона розглядається як галузь міждисциплінарних наукових знань досить широкого діапазону [17].

Професійна педагогіка як галузь педагогічної науки має свій категорійний апарат. Засвоєння здобувачами педагогічної освіти змісту професійної педагогіки на розумінні тлумачень професійної освіти, професійного виховання, професійного навчання, кваліфікації, професії, компетентності, спеціальності, кваліфікаційної характеристики, компетенцій тощо.

Метою викладання професійної педагогіки в освітньому процесі підготовки педагогів професійного навчання є формування їх педагогічної компетентності, необхідної для успішної професійно-педагогічної діяльності МВН, викладача професійного навчання у ЗП(ПТ)О та його подальшого професійного саморозвитку.

Виокремимо завдання, які можна охарактеризувати як основні у процесі засвоєння змісту професійної педагогіки:

- Засвоєння майбутніми освітянами знань, динамічних здатностей проектування освітнього процесу у ЗП(ПТ)О.
- Акцент розвивального спрямування на способи мислення, морально-етичних цінності, світоглядні, професійні, громадянські якості.
- Формування у МВН, викладачів професійного навчання здатностей до постійного професійного самовдосконалення.

У результаті вивчення освітнього компонента здобувач повинен набути низки компетентностей.

Інтегральні компетентності згідно до вимог освітньої програми спрямовані на здобуття здатностей щодо розв'язання практичних проблем у галузі освіти, складних спеціалізованих задач, що відображають основні теорії та методи професійної педагогіки.

Загальні компетентності згідно до вимог освітньої програми включають здатності та навички у перш за все застосування знань у проєктованих практичних ситуаціях.

Впровадження в освітній процес ІКТ. Здійснення педагогічних досліджень на відповідному рівні. на основі вмінь відшукувати, оброблювати та аналізувати

інформацію різних джерел. Чільне місце займають здатності щодо міжособистісної взаємодії та проєктної діяльності.

Основні фахові компетентності згідно до вимог освітньої програми:

- Здатність пов'язувати теоретичні аспекти з педагогічною практикою та передовим педагогічним досвідом.
- Здатність до науково обґрунтованого проєктування освітнього процесу в закладах П(ПТ)О, фахової передвищої освіти.
- Здатність до здійснення аналізу навчальної літератури, що висвітлює проблематику професійної освіти, передового педагогічного досвіду.
- Здатність до аналізу змісту та процесів освітнього процесу закладів професійної освіти.
- Здатність до аналізу змісту виховання, планування та здійснення виховної роботи зі здобувачами освіти.

Програмою навчальної дисципліни визначено необхідне технічне й програмне забезпечення/обладнання: Windows 7, Mozilla Firefox, MS Office 2010; OpenOffice.org (11); доступи до електронних журналів бібліотеки; всесвітніх електронних бібліотечних ресурсів; електронного освітнього середовища Moodle; комп'ютер, проектор, інтерактивна дошка.

Система оцінювання навчальних досягнень студентів із професійної педагогіки ґрунтується на компетентнісному підході, що передбачає:

- формування в майбутніх фахівців здатності пов'язувати теоретичні аспекти з педагогічною практикою та передовим педагогічним досвідом;
- науково обґрунтовано проєктувати освітній процес у ЗП(ПТ)О;
- здійснювати аналіз навчальної літератури з проблем професійної освіти, передового педагогічного досвіду;
- аналізувати зміст виховання, планувати та здійснювати виховну роботу зі здобувачами освіти.

Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти з дисципліни оцінюються за принципами модульно-рейтингової системи, що базується на принципі

коопераційної звітності, модульного контролю, система оцінювання рівня навчальних здобутків є накопичувальною.

Як результат засвоєння змісту професійної педагогіки має бути те, що здобувач освіти усвідомлює роль професійної педагогіки у професійному становленні. Володіє теоретичними відомостями про методологічні засади, теоретичні основи виховної роботи у закладах П(ПТ)О. Знає дидактичні основи професійної освіти, особливості освітнього процесу у закладах П(ПТ)О. Здатен до системного мислення, критики й самокритики, креативності, адаптивності та комунікабельності. Здатен до здійснення аналізу навчальної літератури з проблем професійної освіти. Систематизує й узагальнює теоретичний матеріал із професійної педагогіки. Повно розкриває питання під час відповіді. Уміє визначати ефективні шляхи розв'язання педагогічних задач, проявляючи при цьому креативний підхід.

Він чітко та логічно висловлює власні думки. Уміє вести бесіди, переконувати, аргументувати, полемізувати. Долає бар'єри спілкування, доцільно обирає засоби активізації уваги слухачів. Виконує всі завдання для самопідготовки до практичних занять, у встановлений термін складає самостійну роботу. Активно бере участь в індивідуальних творчих проєктах. Усвідомлює необхідність постійного самовдосконалення. Цікавиться та вивчає передовий педагогічний досвід.

Але загалом, враховуючи предмет нашого дослідження, подальший аналіз змісту і процесу вивчення професійної педагогіки пов'яжемо з проблематикою впровадження в освітній процес технології колективної розумової діяльності.

Важливе місце в організації освітнього процесу у ВЗО посідають організаційні форми. Маємо на увазі не тільки практичну підготовку та навчальні заняття, але й самостійну роботу, контрольні заходи. Методисти також апелюють до видів навчальних занять: лабораторних, лекцій, практичних, індивідуальних занять; консультацій.

Зазначимо, що види навчальних занять визначають педагогічні організаційні форми у вищому закладі освіти.

Згідно до сучасного законодавства кожен заклад вищої освіти вільний у правому полі встановлювати крім перерахованих і інші організаційні форми та види занять.

Дамо короткий аналіз видам навчальних занять, які використовуються в освітньому процесі під час вивчення професійної педагогіки.

Історично склалося так, що лекції передають специфіку освітнього процесу у вишах.

Лекцію науковці розглядають як основну організаційну форму та основний метод подання навчального матеріалу при організації освітнього процесу в умовах ЗВО.

З ХУІІІ століття лекцію сприймають як спосіб організації усного викладу навчальної дисципліни.

Під час читання лекції викладач систематично, послідовно викладає навчальний матеріал. Який спрямовує на розкриття питання певних тем [14]. У процесі лекції подається великий обсяг інформації.

Традиційно найбільш розповсюдженим методом викладення змісту лекції був монолог. Як правило під час лекції здобувачі в обговоренні навчального матеріалу участі не брали.

Після проєктування циклу лекцій у розклад освітнього процесу включаються практичні заняття (семінари, практикуми). Основна мета практичних занять – сформувати у здобувачів освіти навички застосування теоретичних знань практично.

Впродовж вивчення дисципліни постійно здійснюються і консультації (лат. *consultatio* – звертання за порадою), на яких здобувачі освіти отримують відповіді на незрозумілі їм запитання або додаткове пояснення не зрозумілих питань.

Консультації впродовж вивчення професійної педагогіки бувають індивідуальні (наприклад, під час написання студентом курсової роботи) або груповими. Такі консультації дуже важливі не тільки для невстигаючих здобувачів освіти, але й тих, хто захоплюється науково-дослідною роботою.

У педагогів професійного навчання повинна бути сформована готовність реагувати на динамічні зміни в суспільстві та науці і швидко до них адаптуватися. Для цього постає нагальна потреба розвитку у здобувачів освіти здатності до інноваційної творчої діяльності. Досягнення цього в умовах освітнього процесу ВЗО можливе завдяки впровадженню в освітній процес технології колективної розумової діяльності.

Висновки до першого розділу

За умов сучасності необхідним стає поєднання індивідуального розвитку кожного здобувача освіти і колективного характеру взаємодії учасників освітнього процесу.

В основі колективної праці має лежати спільний пізнавальний інтерес.

За технологією колективної розумової діяльності усі здобувачі освіти можуть проектувати власні висловлювання з переконливою аргументацією власної точки зору, при цьому інші учасники мають вислухати подану аргументацію, спробувати знайти найцінніше, також дуже важливо, що кінцевий результат має сприйматися як підсумок саме колективної праці.

Технологія колективної розумової діяльності базується на включення здобувачів освіти до колективної діяльності, яка носить проблемний характер. А здобувачі освіти об'єднані єдиною метою – знайти найбільш оптимальні шляхи розв'язання певної проблемної ситуації.

Зазначимо, що за своїм характером технологія колективної розумової діяльності є інтерактивною. Адже здійснюється діалог, тобто взаємодія учасників освітнього процесу. Метою цього діалогу знаходження найкращого варіанту розв'язання проблемних завдань.

У 2019-2020 роках затверджено Стандарти вищої освіти України першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів для здобувачів освіти за спеціальністю 015 – «Професійна освіта» відповідно за спеціалізаціями, якими регламентовано зміст підготовки педагогів професійного навчання. Педагогічна підготовка майбутніх педагогів професійного навчання забезпечується низкою дисциплін, але одна з найважливіших це – професійна педагогіка.

Метою викладання професійної педагогіки в освітньому процесі підготовки педагогів професійного навчання є формування їх педагогічної компетентності, необхідної для успішної професійно-педагогічної діяльності МВН, викладача професійного навчання у ЗП(ПТ)О та його подальшого професійного саморозвитку.

Під час засвоєння професійної педагогіки в освітньому процесі використовуються лекції; практичні, індивідуальні заняття; консультації.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ КОЛЕКТИВНОЇ РОЗУМОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕС ВИВЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ

2.1. Обґрунтування педагогічних умов впровадження технології колективної розумової діяльності у процес вивчення професійної педагогіки

Аналіз сучасних розвідок науковців з проблематики підготовки освітянських кадрів вказує на важливість поняття «педагогічні умови». Педагогічні умови проєктують різноаспектні педагогічні процеси, це стверджується працями В. Андрєєва Н. Іпполітова, Н. Кузьміна, В. Нестерова, Н. Стеріхова тощо.

Саме визначення та обґрунтування педагогічних умов дозволяє модернізувати освітній процес за умови їх впровадження у педагогічну практику.

Звернення до довідкової літератури вказує, що підхід до визначення зазначеного поняття не несе в собі протиріч. У наукових здобутках є різні підходи щодо тлумачення поняття «умова»,. Та всі вони схожі.

До умови часто звертаються як філософської категорії. В основі якої покладено відображення універсального відношення речі до факторів. Тобто ці фактори і обумовлюють її виникнення та існування. Умов обумовлюють надання речам властивості переходити з можливості в дійсність [4].

Вважаємо, що категорія «умови» це – складова будь-якого процесу, зокрема процесу впровадження технології колективної розумової діяльності на етапі під час засвоєння змісту професійної педагогіки.

Педагогічні умови на основі досліджень науковців вважають як певні обставини, які впливають (прискорюють чи навпаки гальмують) на педагогічні явища, процеси тощо . Це головні чинники, що впливають на кінцеві результати процесу. Загальновідомо, що такими результатами є досягнення мети [40].

Також науковці акцентують увагу на різницю між зовнішніми та внутрішніми умовами. Якщо для зовнішніх на першому плані є взаємовідносини тих, хто

навчається з тими, хто навчається, а також особливості певного освітнього середовища, то для внутрішніх перш за все це – суб'єктивні характеристики здобувачів освіти.

Бражнич О. вважає, що сукупність об'єктивних можливостей складників освітнього процесу і є педагогічними умовами. Важливо, що ці складники мають забезпечити успіх у досягненні окресленої мети [8]. В. Андреев акцентує увагу на їх результативність, тобто як результат проєктування елементів цих же складників освітнього процесу [3].

Направленість умов окреслює вдосконалення взаємодії учасників освітнього процесу (береться до уваги певна спрямованість цього вдосконалення).

У своєму дослідженні під педагогічними умовами впровадження технології колективної розумової діяльності у процес вивчення професійної педагогіки будемо розуміти таку низку факторів, що ефективно впливатимуть на якісне формування окреслених навчальною програмою дисципліни компетентностей у педагогів професійного навчання, які здобувають свій фах.

Для визначення таких факторів нами було проведено аналіз наукових розвідок та анкетування серед викладачів та майбутніх педагогів професійного навчання.

Звернемося до аналізу анкетного опитування.

Анкетування серед викладачів вишу (додаток Г) проводилося з метою визначення стану досліджуваної проблеми у педагогічній практиці. Бесіди з педагогічними працівниками, аналіз результатів анкетування показують, що, як правило, викладачі нечасто використовують технологію колективної розумової діяльності. Відповідаючи на питання – в чому вони вбачають переваги такої технології, 60 % – підкреслили в тому, що здобувачі освіти навчаються працювати в колективі; 16 % – вчать доводити власну точку зору; 8 % – навчаються планувати роботу разом з іншими; 1 % – вчать проявляти творчий підхід до виконання завдання і тільки 15 % вказали на сукупність ознак, які характеризують ці переваги (рис.2.1.).

Рис.2.1. Переваги технології колективної розумової діяльності на думку опитаних викладачів вишу

На думку опитаних викладачів розвиток здатностей працювати в колективі одне з найважливіших завдань вишу, але переважна більшість із них вважає, що для його виконання необхідне перш за все проектування технології колективної розумової діяльності на практичних заняттях і тільки 16 % на перше місце ставлять необхідність більш ефективного використання цієї технології на всіх видах занять.

Привертає до себе увагу те, що лише 14 % опитаних викладачів на своїх заняттях практикує систематичне застосування різноманітних форм організації практичної роботи здобувачів освіти: фронтальну, групову, індивідуальну і 12 % використовує сукупність методичних прийомів та засобів з метою залучення здобувачів освіти до колективної праці.

Проведений аналіз відповідей на анкету (додаток Д) студентів показав, що тільки 11 % проявляють інтерес до колективної розумової діяльності (високий рівень), 54 % – тільки інколи (середній рівень), 35 % – вказали, що це їм нецікаво (низький рівень) (рис 2.2.).

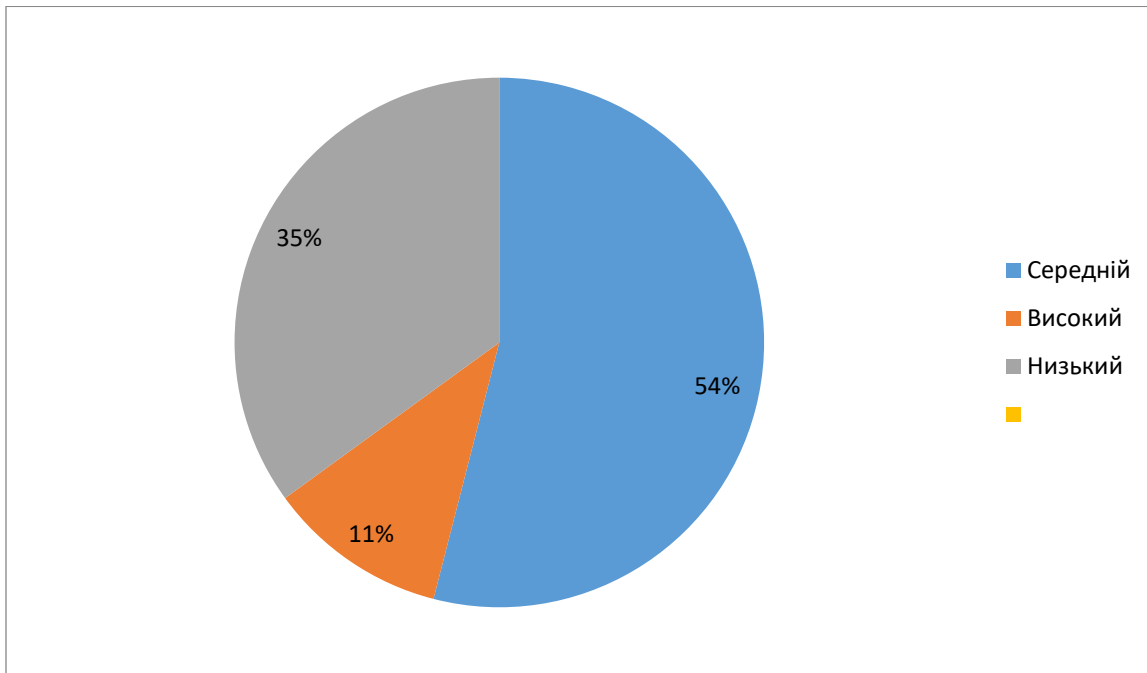

Рис. 2.2. Кількісні показники рівнів прояву інтересу у студентів до колективної розумової діяльності

На питання як часто викладачі залучають їх до розв'язання проблемного завдання шляхом колективного обговорення були отримані наступні відповіді (часто – високий рівень, інколи – середній; нечасто – низький): 16 % –високий, 49 % – середній, 35 % – низький (рис. 2.3.).

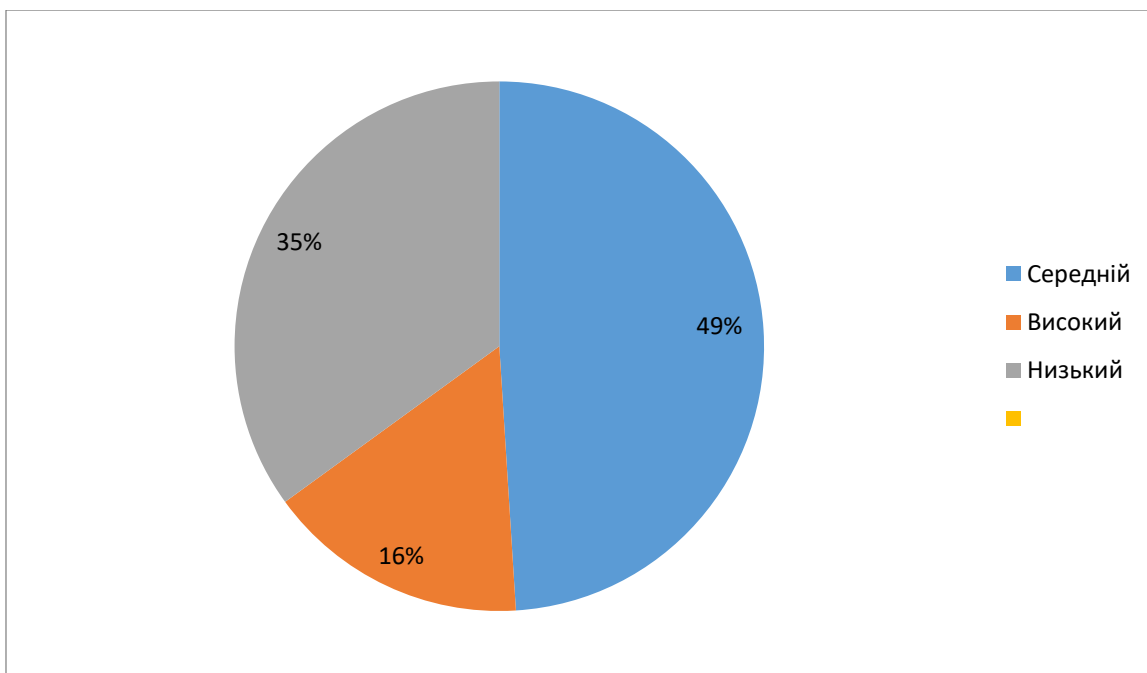

Рис. 2.3. Кількісні показники відповідей студентів щодо застосування колективного обговорення під час розв'язання проблемного завдання

Таким чином було виявлено, що у студентів проявляється не сформованість умінь працювати колективно над розв'язанням проблемного завдання. Згідно з нашими спостереженнями близько 80 % завдань під час практичних занять здобувачі виконують індивідуально і вони мають здебільшого репродуктивний характер, як наслідок відбувається зниження мотивації навчальної діяльності (рис. 2.4.).

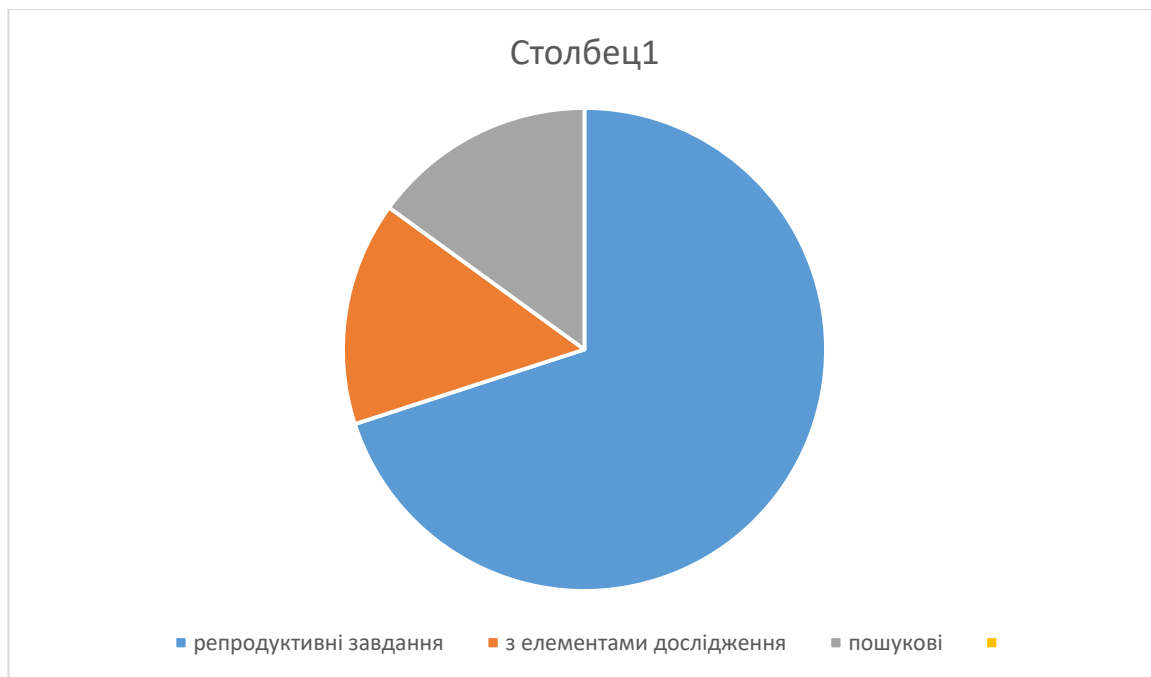

Рис.2.4. Характер завдань, які виконують студенти впродовж практичних робіт

Звертає увагу і те, що біля половини студентів оцінюють можливості реалізації своїх здібностей під час колективної праці як негативні.

Наші результати не суперечать дослідженням науковців.

Також нами у своєму дослідженні ми звернулися до аналізу навчально-методичного забезпечення професійної педагогіки. Аналіз науково-методичних джерел [3,14,22] дозволяє окреслити підхід до визначення переліку навчально-методичного забезпечення кожної дисципліни: освітні програми; навчальні плани; навчальні програми; робочі навчальні плани та програми навчальні підручники; посібники; методичні вказівки семінарських, практичних, лабораторних робіт; матеріали контрольні роботи; методичні рекомендації самостійної роботи, курсових і магістерських робіт тощо.

Окреме місце у навчально-методичному забезпеченні технічних дисциплін займають механізми, інструменти, моделі тощо.

Розробляючи методичне забезпечення дисципліни необхідне врахування її ролі у підготовці майбутніх педагогів професійного навчання; необхідно акцентувати увагу на міжпредметні зв'язки.

Методичні документи об'єднуються навчально-методичним комплексом дисципліни (робоча програма; перелік завдань самостійної роботи; критерії оцінювання; опорні конспекти лекцій; методичні рекомендації до практичних, лабораторних занять).

Але створення навчально-методичного комплексу не можна вважати репродуктивним процесом, тут є місце прояву творчості для кожного викладача. Навчально-методичні матеріали дисципліни розробляються до початку навчального року.

Навчально-методичний комплекс професійної педагогіки – це сукупність навчально-методичних матеріалів на паперових та/або електронних носіях, призначених для ефективного формування у педагогів професійного навчання фахової компетентності. Він є інструментом забезпечення усіх етапів освітнього процесу та його функцій.

Узагальнені вимоги до навчально-методичного комплексу:

- відображення сучасного рівня досягнень науки та технологій;
- логічна послідовність змісту навчального матеріалу;
- проектування новітніх технологій і дидактичних засобів.
- оформлення документації НМКД згідно до установленим закладом вимог.

Особливу увагу на етапах розробки навчально-методичного комплексу слід приділяти оновленню педагогічних технологій.

Саме тому якість навчально-методичних комплексів контролюється як завідувачем кафедри, так і адміністрацією з метою перевірки :

- своєчасності призначення відповідальних за розробку навчально-методичних комплексів окремих дисциплін;
- своєчасності затвердження робочих програм;

- оновлення основної й додаткової літератури;
- відповідність розвитку науки й технологій тощо.

З врахуванням вище викладеного та предмета нашого дослідження нами і був проведений аналіз навчально-методичного комплексу професійної педагогіки. Під час аналізу змісту лекцій ми звертали увагу чи відображаються питання пов'язані з технологією колективної розумової діяльності, чи планується проведення нетрадиційних лекцій, чи передбачається застосування зазначеної технології впродовж практичних занять.

Тому на основі аналізу особливостей технології колективної розумової діяльності, змісту навчально-методичного комплексу професійної педагогіки, проведеного дослідження нами визначені наступні педагогічні умови впровадження технології колективної розумової діяльності у процес вивчення професійної педагогіки:

формування у здобувачів освіти мотивації до колективної розумової діяльності у процесі вивчення професійної педагогіки;

необхідність пропедевтичної підготовки здобувачів освіти до колективної розумової діяльності у процесі вивчення професійної педагогіки;

набуття студентами досвіду колективної розумової діяльності на всіх видах занять вивчення професійної педагогіки;

включення у навчально-методичний комплекс з професійної педагогіки методичних рекомендацій з впровадження технології колективної розумової діяльності;

залучення здобувачів освіти на всіх видах занять до інтерактивної діяльності;

проектування в освітньому процесі елементів ігрової діяльності, діалогічного спілкування та проблемності; застосування методів, які відкривають більш широкі можливості для колективної праці тобто методів проблемного викладення, частково-пошукових та дослідницьких, а також впровадження інноваційних технологій;

доповнення методичних рекомендацій практичних занять завданнями колективного характеру;

озброєння здобувачів освіти знаннями про особливості технології колективної розумової діяльності.

Для обґрунтування і виокремлення найбільш доцільних умов ми звернулися до методу експертних оцінок. Метод експертних оцінок є науковим методом, за допомогою якого отримують об'єктивні оцінки того чи іншого явища (умов, засад, шляхів) на основі множини індивідуальних думок експертів. Саме поняття «експерт» у перекладі з латини тлумачиться як «досвідчений».

Тобто експерту пропонується сформулювати власну думку про випадок, який є досить суперечливим чи складним. Цей закономірно, адже споконвічно під час вирішення конфліктних ситуацій звертались до найкращих фахівців з певної сфери нашої життєдіяльності [12].

В. Новосад, Р. Селіверстов, І. Артим зазначають, що генезис експертної оцінки дійсно має місце впродовж аудиту різноманітних об'єктів. З розвитком людства форми оцінювання теж змінюються.

Але історично проводилися ради старійшин, сенати та колегії, комісії, членам яких надавали права експертів, військові наради тощо. Методи експертного оцінювання це сучасний метод оцінювання при чому різногалузевий. Методи у першу чергу незамінні там, де потрібна інтуїція та практичний досвід висококваліфікованих фахівців-експертів. Коли потрібно вирішити складні управлінські, соціально-економічні проблеми, спроектувати певні багатофакторні ситуації [37].

Методика проведення експертної оцінки нами була взята із наукової розвідки Рудень В.В., Гутор Т Г [52].

1. Обґрунтування необхідності експертної оцінки.
2. Проектування плану, програми експертизи:
 - формулюється ціль, яка конкретизується у завданнях експертної оцінки; конструювання опитувальників);
 - способів оцінки компетентності експертів;
 - проектування правил опитування експертів;
 - проектування методів обробки думок експертів.

3. Уточнення групи експертів. Здійснення власної експертної оцінки.
4. Класифікація отриманих матеріалів.
5. Визначення статистичних показників:
 - у величинах відносності;
 - врахування шкал ваги;
 - визначення достовірності (з використанням непараметричних методів Манна-Уїтні, Колмогорова-Смирнова, Вандер Вардена);
 - вивчення взаємозалежності поміж висновками експертів;
 - взяття до уваги коефіцієнта детермінації;
 - ранжування.
6. Знаходження спільності думок експертів.
7. Застосування на практиці обраних експертами шляхів вирішення проблеми.

Нами був обраний об'єктивний документальний метод оцінки компетентності експерта. Зазначений підхід базувався на включенні до групи експертів педагогів з врахуванням їх професійних характеристик. Для нас ознаками професійної характеристики були обрані:

- стаж викладання педагогічних дисциплін;
- наукове звання,
- науковий ступінь.

Також нами брався до уваги підхід науковців, за яким «ідеальний» експерт має певні якості (табл.2.1.).

Таблиця 2. 1.

ЯКІСНІ ВИМОГИ ДО ЕКСПЕРТІВ ПРИ ПЛАНУВАННІ ЕКСПЕРТНОЇ ОЦІНКИ

Якість	Опис якісної характеристики
Творчість	Володіння здатністю щодо вирішення творчих завдань
Евристичні якості	Здатність бачити у звичному незвичне

Інтуативний погляд на речі	Проектувати винятки про досліджуваний об'єкт
Проектність	Здатність до передбачення результату
Вільність у поглядах	Здатність щодо відстоювання власної точки зору
Багаж наукових знань	Здатність бачити проблему різносторонно.

Під час експертної оцінки ми застосували індивідуальний метод (інтерв'ювання). За яким кожному експерту був запропонований перелік педагогічних умов. Зазначені умови проектували впровадження в освітній процес технології колективної розумової діяльності під час засвоєння змісту професійної педагогіки.

Кожний експерт мав дати свою оцінку умов незалежно від думки. Нами було запропоновано оцінити за ступенем важливості кожна з умов, проставивши бали від 1 до 10 (додаток Ж).

Враховуючи те, що після експертної оцінки має бути здійснено групування та узагальнення матеріалів експертизи, оцінки статистичними методами, результати нами були узагальнені і на основі цього було здійснено ранжування умов.

Під час ранжування необхідне здійснення впорядкуваного розміщення (зростання чи спадання) наперед відомих факторів за показниками, що їх характеризують.

Склад експертів у нашому випадку був неоднорідним, адже нами враховувався науковий ступінь, посада та стаж викладання професійної педагогіки, то були визначені і визначаються провідні фахівці, на основі того, що експертам було присвоєно ваговий коефіцієнт (К). Е таблиці 2.2. наведено шкалу ваговості експертів

КОЕФІЦІЄНТ ВАГОМОСТІ (К) ЕКСПЕРТІВ

Посада	Без ступеня	Кандидат наук	Стаж викладання професійної педагогії більше 5 років
Асистент	1,0	1,5	2
Старший викладач	1,25	1,75	2
Доцент	–	2,0	2

У таблиці 2.3. подана якісна характеристика кожного з експертів.

Таблиця 2.3.

**ЯКІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЕКСПЕРТІВ, ЩО ОЦІНЮВАЛИ
ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ
КОЛЕКТИВНОЇ РОЗУМОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕС ВИВЧЕННЯ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ**

Код експ.	Посада	Кандидат наук	Стаж викладання професійної педагогії
Е (1)	Ас.	–	3
Е (2)	Ас.	–	2
Е(3)	Ст. викл.	+	4
Е (4)	Ст. викл.	+	Більше 5
Е (5)	Доцент	+	Більше 5

Експертам були запропоновані наступні умови (додаток Ж):

формування у здобувачів освіти мотивації до колективної розумової діяльності у процесі вивчення професійної педагогії (У1);

необхідність пропедевтичної підготовки здобувачів освіти до колективної розумової діяльності у процесі вивчення професійної педагогіки (У2);

набуття студентами досвіду колективної розумової діяльності на всіх видах занять вивчення професійної педагогіки (У3);

включення у навчально-методичний комплекс з професійної педагогіки методичних розробок з впровадження технології колективної розумової діяльності на всіх видах занять (У4);

залучення здобувачів освіти на всіх видах занять до інтерактивної діяльності (У5);

проектування в освітньому процесі елементів ігрової діяльності, діалогічного спілкування та проблемності; застосування методів, які відкривають більш широкі можливості для колективної праці тобто методів проблемного викладення, частково-пошукових та дослідницьких, а також впровадження інноваційних технологій (У6);

доповнення методичних рекомендацій практичних занять завданнями колективного характеру (У7);

озброєння здобувачів освіти знаннями про особливості технології колективної розумової діяльності (У8).

Оскільки нами було сформульовано тільки одне питання, щодо оцінювання педагогічних умов, то для кожного експерта була обрахована оцінка кожної умови (таблиці 2.4-2.8).

Таблиця 2.4

ОЦІНКА Е (1) ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ КОЛЕКТИВНОЇ РОЗУМОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕС ВИВЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ

У(1)	У(2)	У(3)	У(4)	У(5)	У(6)	У(7)	У(8)
9	4	7	10	8	6	5	3

Таблиця 2.5

**ОЦІНКА Е (2) ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ
КОЛЕКТИВНОЇ РОЗУМОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕС ВИВЧЕННЯ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ**

У(1)	У(2)	У(3)	У(4)	У(5)	У(6)	У(7)	У(8)
10	4	7	9	5	3	6	8

Таблиця 2.6

**ОЦІНКА Е (3) ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ
КОЛЕКТИВНОЇ РОЗУМОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕС ВИВЧЕННЯ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ**

У(1)	У(2)	У(3)	У(4)	У(5)	У(6)	У(7)	У(8)
14	8,75	17,5	12,25	10,5	7	5,25	1,75

Таблиця 2.7

**ОЦІНКА Е (4) СТОСОВНО ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ВПРОВАДЖЕННЯ
ТЕХНОЛОГІЇ КОЛЕКТИВНОЇ РОЗУМОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕС
ВИВЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ**

У(1)	У(2)	У(3)	У(4)	У(5)	У(6)	У(7)	У(8)
37,5	26,25	30	33,75	22,5	15	18,75	11,25

Таблиця 2.8

**ОЦІНКА Е (5) СТОСОВНО ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ВПРОВАДЖЕННЯ
ТЕХНОЛОГІЇ КОЛЕКТИВНОЇ РОЗУМОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕС
ВИВЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ**

У(1)	У(2)	У(3)	У(4)	У(5)	У(6)	У(7)	У(8)
36	28	32	40	16	20	24	12

Для отримання узагальненої думки стосовно окремої педагогічної умови впровадження технології колективної розумової діяльності у процес вивчення професійної педагогіки

вираховувалася зважена середня арифметична (М):

$$M = \frac{\sum K \cdot V}{n},$$

де V — індивідуальна думка кожного експерта; K — ваговий коефіцієнт; Σ — сума; n — кількість експертів.

У таблиці 2.9. наведені узагальнені результати.

Таблиця 2.9.

**УЗАГАЛЬНЕНІ РЕЗУЛЬТАТИ ОЦІНКИ ЕКСПЕРТІВ СТОСОВНО
ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ
КОЛЕКТИВНОЇ РОЗУМОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕС ВИВЧЕННЯ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ**

Педагогічна умова	Е (1)	Е (2)	Е (3)	Е (4)	Е (5)	Середня арифметична
формування у здобувачів освіти мотивації до колективної розумової діяльності у процесі вивчення професійної педагогіки;	9	10	14	37,5	36	21,3
необхідність пропедевтичної підготовки здобувачів освіти до колективної розумової діяльності у процесі вивчення професійної педагогіки;	4	4	8,75	26,25	28	14,2
набуття студентами досвіду колективної розумової діяльності на всіх видах занять вивчення професійної педагогіки;	7	7	17,5	30	32	18,7
включення у навчально-методичний комплекс з професійної педагогіки методичних розробок з	10	9	12,25	33,75	40	21

впровадження технології колективної розумової діяльності;						
залучення здобувачів освіти на всіх видах занять до інтерактивної діяльності;	8	5	10,5	22,5	16	12,5
проектування в освітньому процесі елементів ігрової діяльності, діалогічного спілкування та проблемності; застосування методів, які відкривають більш широкі можливості для колективної праці тобто методів проблемного викладення, частково-пошукових та дослідницьких, а також впровадження інноваційних технологій;	6	3	7,5	15	20	10,3
доповнення методичних рекомендацій практичних занять завданнями колективного характеру;	5	6	5,25	18,75	24	11,8
озброєння здобувачів освіти знаннями про особливості технології колективної розумової діяльності.	3	8	1,75	11,25	12	7,2

На рис. 2.5. зображено результати оцінювання педагогічних умов впровадження технології колективної розумової діяльності у процес вивчення професійної педагогіки методом експертних оцінок

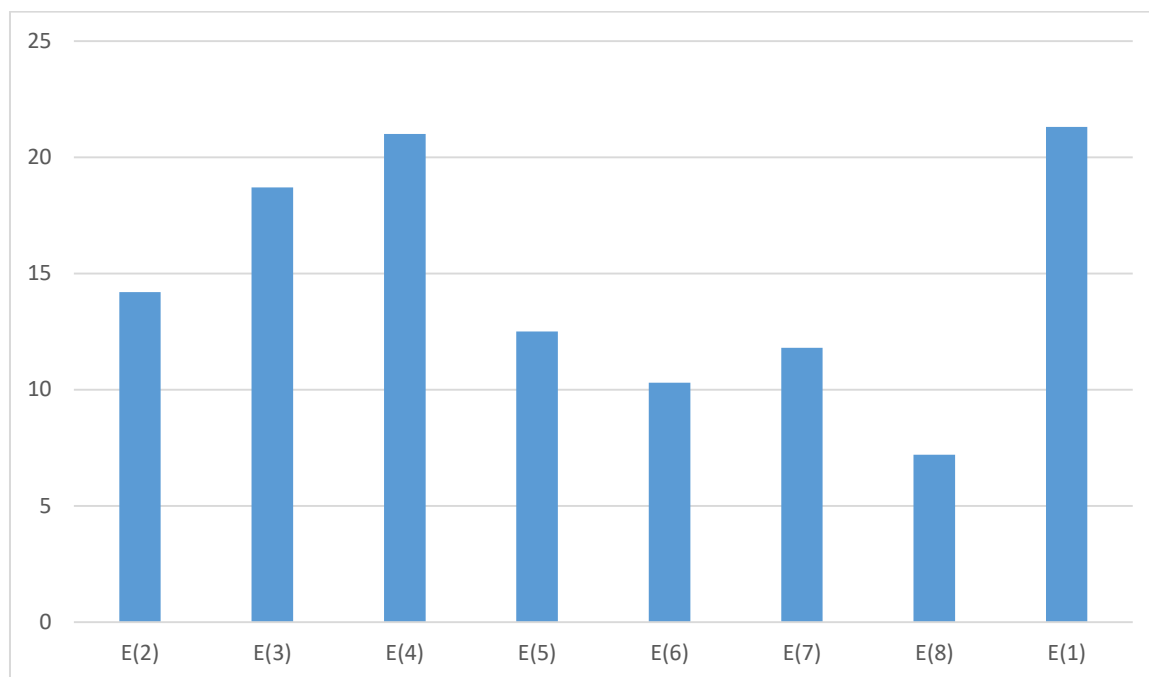

Рис. 2.5. Результати оцінювання педагогічних умов впровадження технології колективної розумової діяльності у процес вивчення професійної педагогіки методом експертних оцінок

Таким чином, на основі викладеного виокремлені педагогічні умови впровадження технології колективної розумової діяльності для вивчення професійної педагогіки мають місце, але враховуючи їх кількісне оцінювання під час розробки методики нами було взято до уваги ті, що на погляд експертів є найбільш важливими:

1. формування у здобувачів освіти мотивації до колективної розумової діяльності у процесі вивчення професійної педагогіки;
2. включення у навчально-методичний комплекс з професійної педагогіки методичних розробок з впровадження технології колективної розумової діяльності на всіх видах занять;
3. набуття студентами досвіду колективної розумової діяльності на всіх видах занять вивчення професійної педагогіки.

2.2. Методичні основи впровадження у процес вивчення професійної педагогіки технології колективної розумової діяльності

Враховуючи виокремлені нами педагогічні умови впровадження технології колективної розумової діяльності в освітній процес вивчення професійної педагогіки: формування у здобувачів освіти мотивації до колективної розумової діяльності у процесі вивчення професійної педагогіки; включення у навчально-методичний комплекс з професійної педагогіки методичних розробок з впровадження технології колективної розумової діяльності на всіх видах занять; набуття студентами досвіду колективної розумової діяльності на всіх видах занять вивчення професійної педагогіки, наступним завданням нашого дослідження стало розробка методичних засад застосування зазначеної технології.

Під час розробки методики за основу ми брали, що для задоволення потреб майбутніх педагогів професійного навчання у колективній пізнавальній діяльності необхідно спрямувати увагу на формування їх здатності до продуктивної взаємодії в колективі.

Науковообгрунтовано, що технологія колективної розумової діяльності передбачає інтерактивну взаємодію: інтерактив (від англ. – взаємний та діяти). Під час такої взаємодії створюються комфортні для здобувачів освіти умови навчання, за яких вони відчують свою інтелектуальну спроможність. За таких умов освітній процес організовується так, що ті, хто навчаються стають активними суб'єктами пізнавального процесу. Освітнє середовище характеризується атмосферою співробітництва, взаємодії; у суб'єктів освітнього процесу розвиваються комунікативні якості.

Інтерактивне навчання – це діалогове навчання, спрямоване на взаєморозуміння, спільне розв'язання завдань, розвиток особистісних якостей учасників пізнавального процесу.

За даним підходом проявляються характеристики технології колективної розумової діяльності: творче, продуктивне мислення, спілкування, взаємодія один з одним, прояв критичного мислення, вирішення складних проблем тощо. Що дозволяє отримати за короткий проміжок часу багато різноманітних

варіантів розв'язання проблем та визначити найбільш продуктивні з них, більш глибоко розкрити перед тими, хто навчається проблематику запропонованих для розв'язання завдань.

На основі узагальнення наукових праць [5,9,16] візьмемо до уваги правила впровадження в освітній процес інтерактивної співпраці:

- у роботу залучаються всі студенти;
- здобувачам освіти надається право самостійно розробляти правила роботи у малих групах;
- ці правила вони мають виконувати;
- у навчальній аудиторії мають бути умови для праці у групах .

Науковці обґрунтовують продуктивність саме нетрадиційних підходів організації освітнього процесу. Зокрема, такий підхід передбачає імітаційне (імітаційно-ігрове) моделювання. За таких умов з тією чи іншою мірою відтворюються процеси, що відбуваються в реальності.

Вважаємо за необхідне включати до освітнього процесу під час вивчення професійної педагогіки нетрадиційні лекції.

За науковими підходами наразі до таких лекцій відносять: лекції-прес-конференції, проблемні лекції, бінарні, лекції-бесіди, лекції-провокації тощо.

Вважаємо, що використання такого підходу до подання лекційного матеріалу розкриває можливості активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти, пробуджує у них мотивацію до колективного обговорення проблемних питань, а також вони набувають досвіду колективної розумової діяльності.

Лекції, які відносять до нетрадиційних за характером подання матеріалу є проблемними. Під час класичної лекції педагог сам висвітлює навчальний матеріал, а у процесі проблемної він, як правило, проєктує проблемну ситуацію, а потім колективно відшуковують найбільш ефективні шляхи розв'язуються окреслених завдань. За таких умов необхідно акцентувати увагу студентів на протиріччях, на основі яких формуються гіпотези; проаналізувати гіпотези з точки зору їх вірності; обґрунтувати висновок.

При цьому педагог разом зі студентами узагальнює відомості, формує висновки.

На проблемних лекціях здобувачі освіти стають не просто слухачами, а займають активну позицію, включаються до діалогу.

Звернемося до характеристики окремих нетрадиційних лекцій. Лекція-брейнстормінг або «мозкова атака» включає два етапи. На першому фіксуються ідеї розв'язання проблемної ситуації, а на другому – їх аналіз.

Розвідки науковців доводять, що лекції-брейнстормінг дозволяє досягнути такі дуже важливі дидактичні цілі:

- засвоєння здобувачами освіти теоретичних знань;
- розвиток у здобувачів освіти уміння колективно знаходити шляхи розв'язання проблеми;
- формування у здобувачів освіти мотивації до вивчення змісту певної дисципліни та прагнення до здобуття професійної компетентності.

Обґрунтовано, що сконцентрувати увагу здобувачів освіти на найбільш суттєвих аспектах, глибше їх зрозуміти дозволяє бінарна лекція «лекція вдвох (на двох)». Основою цієї лекції є діалогічне спілкуванні не тільки декількох викладачів, але й усієї студентської аудиторії.

Доцільно обіграти ситуацію, за якою існують різні підходи до певних проблемних питань і тому у кожного своя точка зору, свої власні позиції, які і вдостоюються, що нагадує засідання за «круглим столом». При цьому, активізується спілкування тих, хто навчає і здобувачів освіти на рівній площині. Цей вид лекції є досить ефективним. Відбувається підвищення активності здобувачів освіти, які не тільки навчаються веденню діалогу, але й набувають практичного досвіду.

Проаналізуємо етапи бінарної лекції:

- вибір теми. Для такої методики найбільш підходять теми дискусійного типу;
- вибір викладачів, при цьому треба пам'ятати про сумісність, а також уміння розмірковано мислити вголос;
- розробка плану-конспекту. Визначення проблеми, тематичних блоків, розподіл часу.

Бінарна лекція нагадує міні-гру, у процесі якої підвищується зацікавленість здобувачів освіти навчальним матеріалом. За таким підходом передбачається певна міра імпровізації поведінки лекторів, виступи лекторів мають бути невимушеними. Під час діалогу (викладач-викладач, викладач-аудиторія, аудиторія- аудиторія) окреслюється проблема та всебічний аналіз проблемної ситуації, після обговорення пропонуються гіпотези її розв'язання. Практика показує, що під час застосування бінарної лекції:

- підвищується активність студентів;
- активізується мислення студентів;
- подається більший обсяг навчальної інформації;
- підвищується культура ведення дискусії.

Бінарні лекції це – шлях активного творчого спілкування під час освітнього процесу.

Також науковці пропонують доцільним звернення до лекції-бесіди, під час якої передбачається діалог того, хто навчає з тими, хто навчається. Питання можуть бути інформаційні та проблемні.

Саме на таких лекціях студенти мають можливість навчатися викладати власну точку зору. У плані нашого дослідження важливо, що роль педагога під час цієї лекції не тільки інформаційна, але для студентів він виступає як співбесідник.

В освітніх процесах вишу проєктуються й лекції-конференції. Їх структура включає обговорення раніше визначеної проблеми і доповіді-обговорення (5-10 хвилин). Виступи мають бути лаконічними і логічно завершеними, вони є результатом самопідготовки здобувачів освіти. Функція педагога керуюча. Такий вид лекцій значно підвищує мотивацію самопідготовки, а також здобувачі освіти набувають досвіду обґрунтованої презентації власних наробок.

Потенціал залучення студентів до колективної розумової діяльності має лекція прес-конференції.

Студенти можуть задати будь-які питання, зокрема, провокаційні. Лекція носить характер «бліц-гри».

Нами розроблена контекстний аналіз змісту лекцій професійної педагогіки та подані прийоми їх активізації шляхом впровадження технології колективної розумової діяльності (таблиця 2.5).

Таблиця 2. 5

РЕКОМЕНДАЦІЇ АКТИВІЗАЦІЇ ПРОВЕДЕННЯ ЛЕКЦІЙ З ПРОФЕСІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ КОЛЕКТИВНОЇ РОЗУМОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема лекції	Методи активізації	Дії викладача	Дії студентів
1.1. Професійна педагогіка як галузь педагогіки	асоціативний куш	викладач пропонує кожному студентові на дошці зафіксувати власні ідеї, узагальнює	студенти коротко формують своє бачення беруть участь в узагальненні
1.2. Методологічні основи та методи наукових досліджень у професійній педагогіці	медіа-засоби	Викладач пропонує переглянути фрагменти наукових конференцій, ставить проблемні питання	студенти беруть участь в обговорення проблемних питань
1.3. Генезис розвитку П(ПТ)О України	Віртуальна екскурсія,	викладач пропонує проблемне	студенти коротко формують своє бачення беруть

	велике коло	питання: Що зумовлює розвиток системи професійної освіти	участь в узагальненні
1.4. Сучасна система професійної освіти України	наукова конференція	викладач - організатор	студенти беруть участь в конференції та обговоренні
1.5. МВН, викладач професійного навчання як суб'єкти освітнього процесу	дуальна лекція, прес-конференція	викладач запрошує на лекцію МВН	студенти коротко формують свої питання беруть участь в обговоренні
1.6. Управління освітнім процесом у закладах П(ПТ)О	медіа-показ	викладач пропонує проблемне питання: Які найважливіші риси управлінця?	студенти коротко формують своє бачення, беруть участь в узагальненні
1.7. Методична робота у закладах П(ПТ)О	екскурсія	Викладач організовує екскурсію в метод. Кабінет ПЗО та зустріч з методистом	студенти коротко формують свої питання, беруть участь в узагальненні
2.1. Сутність, зміст виховної роботи у закладах П(ПТ)О	лекція-конференція	Викладач - організатор	студенти виступають, беруть участь в обговоренні
2.2. Позакласна	медіа-	викладач	студенти коротко

робота зі здобувачами освіти у закладах П(ПТ)О	показ	пропонує досвід організації позакласної роботи	формують своє бачення
2.3. Організація виховної роботи зі здобувачами освіти, яких відносять до категорії «важких»	дуальна лекція	викладач запрошує на лекцію нарколога, психолога	студенти коротко формують свої питання, беруть участь в узагальненні
2.4. Взаємодія закладів професійної П(ПТ)О із родинами учнів	проблемні ситуації	Викладач описує проблемні ситуації при роботі з батьками	студенти коротко формують своє бачення, беруть участь в узагальненні
2.5. Теорія і методика професійної орієнтації у закладах П(ПТ)О	віртуальна екскурсія, круглий стіл	Викладач формує проблемне питання: шляхи удосконалення професійної орієнтації	студенти коротко формують своє бачення, беруть участь в узагальненні
2.6. Самоврядування в учнівському колективі закладів П(ПТ)О	лекція-провокація	викладач визначає хибні моменти впродовж лекції	студенти беруть участь в знаходженні помилок
3.1. Зміст освіти у закладах П(ПТ)О	проблемні ситуації	викладач пропонує питання, яка кількість годин	студенти коротко формують своє бачення, беруть участь в

		має відноситися на професійно-практичну підготовку, а яка на теоретичну	узагальненні
3.2. Принципи професійного навчання	круглий стіл	викладач організатор	студенти коротко формують своє бачення ролі принципів в організації освітнього процесу
3.3. Організаційні форми професійного навчання	медіа-показ	викладач пропонує переглянути фрагменти уроків	студенти коротко формують своє бачення, беруть участь в обговоренні
3.4. Методи професійного навчання	лекція-конференція	Викладач – організатор	студенти виступають з тематичними доповідями, беруть участь в обговоренні
3.5. Засоби професійного навчання. Інформатизація професійної освіти.	віртуальна екскурсія, диспут	Викладач демонструє сучасні засоби, проблемне питання – як покращити матеріально-технічну базу.	студенти коротко формують своє бачення, беруть участь в обговоренні
3.6. Діагностика якості професійного навчання	Проблемна лекція	викладач впродовж лекції	студенти коротко формують своє бачення

навчання		ставить проблемні питання	бачення беруть участь в обговоренні
----------	--	---------------------------------	--

Вважаємо, що систематичне залучення здобувачів освіти до нетрадиційних лекцій, вкраплення методів активізації є етапом пробудження інтересу у студентів до колективної розумової діяльності на практичних заняттях. Також це – етап їхньої пропедевтичної підготовки. Розуміння такої підготовки спів ставляємо з підходами до розуміння філософської пропедевтики.

Досить обґрунтований підхід пропонує філософська пропедевтика. Тобто основному циклу лекцій має передувати прочитаний підготовчий цикл. Метою якого є не тільки попереднє ознайомлення з базовими теоріями, які проєктуються у залежності від змісту основного курсу, але й проєктується підготовка здобувачів освіти до пізнавальної діяльності творчого характеру. Світогляд стихійний – світогляд усвідомлений.

Кантом зазначена філософія підпорядкована аристотелівській логіки [37].

Враховуючи зміст професійної педагогіки розглянемо підходи впровадження колективної розумової діяльності на практичних заняттях.

Практичне заняття-диспут проєктує обговорення проблеми шляхом колективного характеру метою є визначення встановлення шляхів її рішення.

При цьому передбачається висока розумову активність здобувачів освіти, прищеплюється інтерес до діалогу, обговорення певної проблеми, формуються уміння обґрунтовувати власні погляди і переконання, викладати власні думки.

Під час аналізу ситуацій проблемного характеру, тобто завданням є дати однозначну відповідь на питання, але передбачені альтернативні відповіді ефективним є залучення студентів до дискусії. Для цього можливо використати поетапне включення здобувачів освіти до обговорення проблемних питань: спочатку у малих групах, а потім усі разом.

Така технологія може включати етапи:

- окреслення проблеми;
- організація окремих груп (до 5-ти здобувачів освіти), ознайомлення з ролями, які будуть виконуватися учасникам;
- робота у мікрогрупах;
- обговорення варіантів з усією навчальною групою;
- етап рефлексії та підсумків.

Цікавим для групового обговорення проблемного питання є мозковий штурм. Використання цього методу ставить своєю метою збір великої кількості ідей, уникнення пасивності учасників обговорення, активізація творчого мислення.

«Мозковий штурм» ефективно генерує нові ідей у групі здобувачів освіти. За визначеними принципами та правилами методу забороняється критикувати будь-які ідей, а також стимулювання реплік і навіть жартів (додаток К).

У науковій літературі описується і метод Дельфі. Назва цього методу запозичена від дельфійських мудреців (місто Дельфі). Метод базується на тому, що проводяться опитування тільки індивідуально, щоб не було взаємовпливу експертів один на одного.

Технологія проведення експертної оцінки полягає в тому, що спочатку експерти знайомляться із проблемою, а відповідь подається письмово в балах. Анонімне опитування включає не один етап. Після кожного етапу отримана інформація обробляється (визначення медіани). Якщо є розбіжність у поглядах експертів, то з'ясовується причина.

Важливим засобом залучення в освітньому процесі до колективної розумової діяльності педагогів є дидактична гра.

Дослідження показують, що під час використання ділової гри засвоюється 90 % навчального матеріалу. Автори називають до 2000 ділових ігор [22, С. 53-74.]. Під час гри відбувається актуалізація та трансформація знань у вміння і навички, збагачується досвід особистості, її розвиток. Змістова класифікація розглядає імітаційні ігри (імітується робоча атмосфера, професійна діяльність підприємства), операційні (проєктується процес певного

фахового спрямування); рольові (засвоюються поведінка, дії фахівців) тощо (рис. 2. 5).

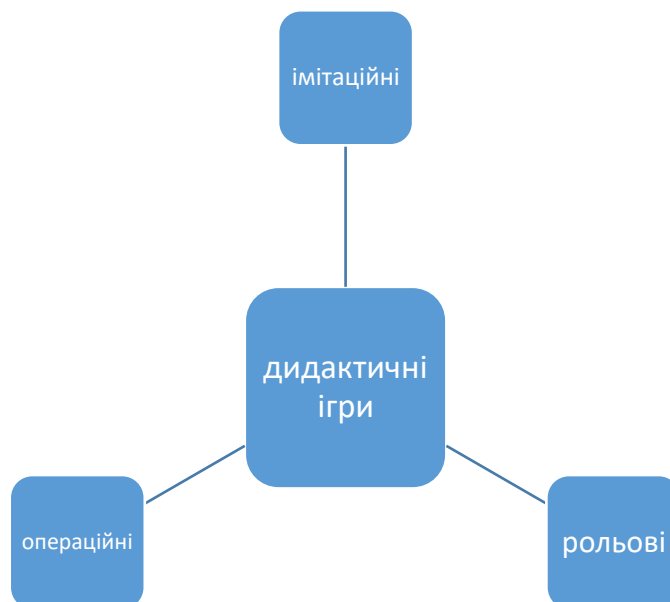

Рис. 2.5 Змістовий підхід до впровадження методу «гра» у професійній освіті

У грі не пропонується вибір однозначних рішень, правила гри стимулюють учасників до породження нових ідей. Учасники гри привчаються працювати в умовах групової взаємодії, критично оцінювати різні точки зору, обговорювати, аналізувати, приймати рішення й обґрунтовувати їх. Досягнення зазначених цілей спрямовано на рішення основної задачі ділової гри – розвиток творчого ставлення до виконуваної роботи, активізація навчального процесу.

Досвід показує, що ефективним знаряддям залучення здобувачів освіти до колективної розумової діяльності є впровадження в освітній невеликих ігрових елементів. Методичною основою є те, що командам пропонується відповідати на питання, або виконувати якесь завдання. Перемагає команда, яка отримає найбільшу кількість балів. Такі завдання можуть будуть різні, наприклад, командам можна запропонувати два конверти: у одному – відомості, тощо, а в

іншому – умовні позначення визначення, треба «знайти пару». Чи за описом визначити поняття.

Плануючи включення гри в освітній процес педагог має досконало знати область діяльності, яких торкається гра, вести гру емоційно, спонукати тих, хто навчається до самостійної діяльності, а не приймати замість них рішення, не підказувати найбільш доцільні варіанти, головне контролювати ігровий режим: підводити проміжні підсумки, організовувати аналіз і обговорення, розкривати причини, що привели до тих чи інших результатів тощо.

Технологія гри включає етапи:

Підготовчий

Метою цього етапу є проєктування змісту, матеріального забезпечення. Визначаються учасники гри, інформується про умови, проводяться консультації щодо основного змісту робіт, повторюються правила охорони праці тощо. Тобто, для чіткої організації гри учасники повинні бути забезпечені усіма вихідними даними, документами, матеріалами, довідниками, стандартами, каталогами, бланками.

Проведення гри

Робота над завданням. Перевірка виконання функцій учасників гри. Робота експертів, дискусії, захист проєктів. На цьому етапі дуже важливо забезпечити імітацію обстановки, близької до реальної.

Аналіз, підведення підсумків

Висновки, узагальнення, рекомендації. Рефлексія: здобувачі освіти висловлюються щодо корисності отриманої інформації. Надають пропозиції удосконалення гри.

До кожної теми має бути чітко визначена триєдина мета: розширення, поглиблення і закріплення знань, набуття умінь, навичок вироблення раціональних виробничих рішень у процесі роботи з довідниковою літературою, зразками матеріалів, конструкторською документацією, стандартами тощо; формування комплексного представлення про виробничий процес, розвиток самостійності, практичних навичок роботи у колективі,

виховання культури спілкування у процесі активної взаємодії з іншими учасниками гри.

Ігрове проєктування є практичним заняттям, у процесі якого розробляються різні види проєктів в ігрових умовах, що відтворюють реальність. При цьому йде поєднання індивідуальної та колективної форм роботи учасників освітнього процесу. Створення колективного проєкту вимагає, з однієї сторони, знання технології процесу проєктування, а з іншої – вміння спілкуватися з метою вирішення професійних питань.

Ігрове проєктування може перейти в реальне проєктування, якщо його результатом буде розв'язання професійно-важливої проблеми для конкретного підприємства.

Розглянемо методичні рекомендації до практичних робіт (другий змістовий модуль) професійної педагогіки, під час яких проєктується залучення здобувачів освіти до колективної розумової діяльності

Тема: Принципи та методи виховання в умовах професійного закладу освіти

Мета: Проаналізувати принципи та методи виховання в умовах закладів професійної освіти; засвоїти організаційні засади виховної роботи з «групою ризику».

Завдання для самопідготовки

1. Поняття «учні групи ризику», «важкі учні».
2. Особливості контингенту здобувачів освіти ЗП(ПТ)О.
3. Педагогічний колектив ЗП(ПТ)О і його характеристика.
4. Основні виховні завдання у роботі з учнями «групи ризику».
5. Особливості дитячого алкоголізму, наркоманії.
6. Суть процесу перевиховання.

План практичної роботи

- Узагальнити особливості контингенту здобувачів освіти ЗП(ПТ)О.
- Визначити принципи виховання та перевиховання.
- Спректувати методи вивчення особистості учня професійного (професійно-технічного) закладу освіти.

- Обґрунтувати методи впливу на здобувача освіти, що навчається у професійному (професійно-технічному) закладі.
- Визначити виховні завдання з «важкими» учнями.
- Скласти план виховної роботи з «групою ризику» (перший рік навчання).
- Розробити презентацію за темою однієї із проблем виховання (пияцтво, наркоманія, тютюнопаління тощо).

Тема: Самоврядування в учнівському колективі професійного закладу освіти

Мета: Засвоїти організаційні засади самоврядуванням в учнівському колективі закладу професійної освіти.

Завдання для самопідготовки

1. Розкрити поняття «учнівський колектив».
2. Етапи розвитку учнівського колективу.
3. Види учнівського самоврядування.

План практичної роботи

- Проаналізувати етапи становлення учнівського колективу. Охарактеризувати варіанти учнівського самоврядування у ЗП(ПТ)О. Зробити порівняльний аналіз загальних ознак шкільного учнівського колективу та учнівського колективу у професійному закладі освіти.
- Метод мозкового штурму: визначити шляхи вивчення контингенту учнівської групи з метою створення її активу; запропонувати проєкт плану роботи ЗП(ПТ)О МВН з активом групи першокурсників.

Тема: Організація життєдіяльності учнів професійного закладу освіти

Мета: Проаналізувати сучасні підходи та методика організації дозвілля учнів в умовах професійного закладу освіти, визначити вплив організованої життєдіяльності учнів на їх професійне становлення.

Завдання для самопідготовки

1. Поняття «дозвілля учнів», «здоровий спосіб життя».
2. Умови вирішення проблеми дозвілля ЗП(ПТ)О.

План практичної роботи.

- Проєктування форм дозвілля учнів ЗП(ПТ)О.
- На основі вивчення професіограм робітничих професій встановити

- взаємозв'язок між професійно важливими якостями і властивостями особистості
- та формами дозвілля.
- Визначити напрями роботи формування здорової життєдіяльності (метод велике коло).
- Розробити наочність за здоровий спосіб життя, обґрунтувати доцільність її використання.

Тема: Технологія проведення позаурочних виховних заходів у ЗП(ПТ)О.

Мета: Проаналізувати завдання технічної творчості, засвоїти організаційно педагогічні засади проведення виховних заходів.

Завдання для самопідготовки

1. Зміст, завдання технічної творчості у ЗП(ПТ)О.
2. Форми позанавчальної роботи у ЗП(ПТ)О.
3. Зміст роботи гуртків технічногоспрямування.

План практичної роботи

- Охарактеризувати особливості учнівської технічної творчості.
- Обґрунтувати найбільш ефективні форми позаурочних виховних заходів у ЗП(ПТ)О.
- Розробити план проведення та презентацію виховного заходу для учнів професійного закладу освіти (робота у малих групах).

У додатку М наведено методичні рекомендації з професійної педагогіки для модуля загальних засад професійної освіти та дидактики професійної освіти.

Висновки до другого розділу

Педагогічними умовами впровадження технології колективної розумової діяльності в освітній процес вивчення професійної педагогіки є:

1. формування у здобувачів освіти мотивації до колективної розумової діяльності у процесі вивчення професійної педагогіки;
2. включення у навчально-методичний комплекс з професійної педагогіки методичних розробок з впровадження технології колективної розумової діяльності на всіх видах занять;

3. набуття студентами досвіду колективної розумової діяльності на всіх видах занять вивчення професійної педагогіки.

Для впровадження окреслених умов в освітній процес доцільно залучати майбутніх педагогів професійного навчання до інтерактивної діяльності, проводити нетрадиційні лекції, використовувати проблемний виклад навчального матеріалу, проєктувати групові завдання на самостійну роботу творчого характеру.

ВИСНОВКИ

За умов сучасності підвищення ефективності освітнього процесу, спрямованого на підготовку педагога професійного навчання потребує звернення до більш продуктивних педагогічних технологій.

Технологій, які забезпечать поєднання індивідуального розвитку кожного здобувача освіти і колективного проєктування міжособистісної взаємодії учасників освітнього процесу.

В основі колективної пізнавальної праці має лежати спільний пізнавальний інтерес.

За технологією колективної розумової діяльності усі здобувачі освіти мають право на висловлювання з переконливою аргументацією власної точки зору, при цьому інші учасники мають вислухати подану аргументацію, спробувати знайти найцінніше, також дуже важливим є кінцевий результат, який має сприйматися як підсумок саме колективної праці. Технологія колективної розумової діяльності дозволяє організувати освітній процес на основі активної взаємодії всіх його учасників.

Технологія колективної розумової діяльності базується на включення здобувачів освіти до колективної діяльності, яка носить проблемний характер. А здобувачі освіти об'єднані єдиною метою – знайти найбільш оптимальні шляхи розв'язання певної проблемної ситуації.

За своїм характером технологія колективної розумової діяльності є інтерактивною. Здійснюється діалог, тобто взаємодія учасників освітнього

процесу. Метою цього діалогу знаходження найкращого варіанту розв'язання проблемних завдань.

Зміст підготовки педагогів професійного навчання регламентовано стандартами вищої освіти України.

Педагогічна підготовка майбутніх педагогів професійного навчання забезпечується низкою дисциплін, але одна з найважливіших це – професійна педагогіка.

Метою викладання професійної педагогіки в освітньому процесі підготовки педагогів професійного навчання є формування їх педагогічної компетентності, необхідної для успішної професійно-педагогічної діяльності МВН, викладача професійного навчання у ЗП(ПТ)О та його подальшого професійного саморозвитку.

Під час засвоєння професійної педагогіки в освітньому процесі використовуються лекції; практичні, індивідуальні заняття; консультації. Для обґрунтування і виокремлення найбільш доцільних умов впровадження технології колективної розумової діяльності у процес вивчення професійної педагогіки ми звернулися до методу експертних оцінок.

Метод експертних оцінок є науковим методом, за допомогою якого отримують об'єктивні оцінки того чи іншого явища (умов, засад, шляхів) на основі множини індивідуальних думок експертів. Саме поняття «експерт» у перекладі з латини тлумачиться як «досвідчений».

Педагогічними умовами впровадження технології колективної розумової діяльності в освітній процес вивчення професійної педагогіки є:

- формування у здобувачів освіти мотивації до колективної розумової діяльності у процесі вивчення професійної педагогіки;
- включення у навчально-методичний комплекс з професійної педагогіки методичних розробок з впровадження технології колективної розумової діяльності на всіх видах занять;
- набуття студентами досвіду колективної розумової діяльності на всіх видах занять вивчення професійної педагогіки.

Для впровадження окреслених умов в освітній процес доцільно залучати майбутніх педагогів професійного навчання до інтерактивної діяльності, під час якої у них пробуджується мотивація до колективного обговорення проблемних питань, а також вони набувають досвіду колективної розумової діяльності.

Вважаємо за необхідне включати до освітнього процесу під час вивчення професійної педагогіки нетрадиційні лекції: лекції-прес-конференції, проблемні лекції, бінарні, лекції-бесіди, лекції-провокації тощо. Лекції, які відносять до нетрадиційних за характером подання матеріалу є проблемними. Під час класичної лекції педагог сам висвітлює навчальний матеріал, а у процесі проблемної він, як правило, проєктує проблемну ситуацію, а потім колективно відшукуються найбільш ефективні шляхи розв'язуються окреслених завдань. Під час проведення практичних занять з професійної педагогіки необхідно акцентувати увагу студентів на протиріччях, на основі яких формуються гіпотези; проаналізувати різні гіпотези з точки зору їх вірності; вчити їх обґрунтовувати висновки. Доцільно проєктувати групові завдання творчого характеру для самостійної роботи.

Наше дослідження не охоплює усіх аспектів проблеми. Вважаємо наступні пошуки мають бути спрямованими на доповнення методики впровадження технології колективної розумової діяльності за окресленими умовами і перевірки її ефективності, а також визначення шляхів поєднання цієї технології з тренінговою та проєктною.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабкіна Т. А., Гнатюк О. В. Методичні основи розвитку комунікативної компетентності студентів – Львів: ЛНУ, 2018. – 134 с.
2. Бондаренко Л. Психологічні аспекти професійної освіти – К., 2016. – 142 с.
3. Бондаренко П. Організація навчального процесу у ВНЗ – Київ: Центр освітніх технологій, 2016. – 204 с.
4. Бурман Л. В. Дидактичні умови формування діалогічних умінь у студентів вищих навчальних педагогічних закладів : автореф. дис. ... канд. пед. наук. – Кривий Ріг, 2000. – 21 с.
5. Буряк І. Психологія навчання у вищій школі – Київ: Агенція, 2014. – 232 с.
6. Верховна Рада України. Закон № 38–39, ст. 380 «Про освіту» (2017, Верес. 05). – [Електронний ресурс]. – Доступно: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
7. Винославська О. В., Бреусенко О. А. Психологія : навч. посіб. – К.: Фірма «ІНКОС», 2005. – 352 с.
8. Вища освіта України: стан та проблеми / І. Б. Жилияєв, В. В. Ковтунець, М. В. Сьомкін. – К. : Науково-дослідний інститут інформатики і права НАПрН України, Інститут вищої освіти НАПН України, 2015. – 96 с.
9. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. – К., 1997. – 375 с.
10. Грицак І. Теорія і практика професійної освіти в Україні – Київ: Вища школа, 2015. – 320 с.
11. Гуменюк С. Соціально-педагогічна робота у професійній освіті – К.: Вища школа, 2016. – 240 с.
12. Гуренко О. Соціально-педагогічна робота в полікультурному суспільстві: навч. посібн. – Донецька: Ландон-XXI, 2014. – 480 с.
13. Державний класифікатор професій ДК 003: 2010. Держспоживстандарт України. Київ : Соцінформ, 2010. 610 с.

14. Державний стандарт професійно-технічної освіти ДСПТО ДСПТО 7231.G0.50.20-2014 для підготовки робітників з професії слюсар з ремонту автомобілів 2-го розряд.
15. Десятов Т. Професійні стандарти – основа формування галузевої рамки кваліфікації Проф.-техн. освіта. 2009. № 2. С. 5–7.
16. Діденко О. Педагогічні технології професійного навчання – К.: Центр навчальної літератури, 2016. – 276 с.
17. Дорогих Р. Моделювання педагогічних ситуацій у процесі формування професійних якостей майбутніх учителів // Рідна школа, 2006. – № 6. – С. 7–9.
18. Дробязко Ю. І. Співробітництво викладача і студента в процесі формування комунікативних умінь та навичок [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://confesp.fl.kpi.ua/ru/node/1058>
19. Закон України «Про освіту». Освіта України. Нормативно-правові документи. Київ : Міленіум, 2001. С. 11–38.
20. Зозульов О. В., Левченко М. Формування омніканальної збутової стратегії підприємства // Економічний вісник НТУУ «КПІ». – 2016. – № 13. – С. 361-368. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evntukpi_2016_13_54
21. Іваненко М. Сучасні методи формування комунікативної компетентності – Львів, 2017. – 170 с.
22. Ковальчук В. І. Методика викладання у вищих навчальних закладах: практикум – Київ: Міленіум, 2017. – 428 с.
23. Ковальчук В. І. Методичні рекомендації щодо застосування ігрових технологій у навчанні – Київ: Видавничо-редакційний відділ НУБіП України, 2017. – 56 с.
24. Ковальчук В. І. Розвиток професійної компетентності та комунікативних умінь у студентів професійної освіти – Київ, 2018. – 220 с.
25. Ковальчук В. І. Створення сприятливого навчального середовища. Тренінги – К., 2011. – 128 с.

26. Ковальчук В. І. Технологія навчання дорослих на основі особистісно орієнтованого підходу: тренінг – 2-е вид. – К. : Шк. світ, 2011. – 128 с.
27. Ковальчук В. Тренінги розвитку комунікативних умінь студентів – Київ: Школа світ, 2015. – 112 с.
28. Костенко О. Методичні рекомендації щодо проведення тренінгів у ВНЗ – Львів, 2017. – 112 с.
29. Коцюбинська Н. Формування професійної компетентності у студентів ВНЗ – Львів: СПОЛОМ, 2017. – 184 с.
30. Кравченко О. Компетентнісний підхід у професійній освіті – Харків: Прапор, 2016. – 200 с.
31. Литвиненко Н. Інноваційні технології у професійній освіті – Київ: Видавництво Ліра, 2016. – 195 с.
32. М. Ушаков Що таке мультиканальність, омніканальність, крос-канальність, крос-девайс [Електронний ресурс]. – MARKETER.UA, 2019. – URL: <https://marketer.ua/ua/multichannel-omnichannel-cross-channel-cross-device/>
33. Майбутнє ринку праці: Протиборство тенденцій, які будуть формувати робоче середовище в 2030 році [Електронний ресурс] // PwC Україна, 2017. – Доступно: <https://www.pwc.com/ua/uk/survey/2018/workforce-of-the-future.html>
34. Мельник В. Інноваційні методи навчання у професійній освіті – Харків: Основа, 2017. – 198 с.
35. Миронова Н. Бумери, міленіали, покоління Z – хто це? URL: <https://lifepravda.com.ua/society/2020/02/9/239843/>
36. Мося І. А. Розвиток самоосвітньої компетентності учнів професійнотехнічних навчальних закладів у процесі загальноосвітньої підготовки : метод.реком. Київ : Інститут ПТО НАПН України, 2013. 49 с.
37. Національний класифікатор України: класифікатор професій ДК 003 : 2010: офіційне видання. К. : Соцінформ. 746 с.
38. Павленко С. Професійна освіта: сучасні тенденції та виклики – К.: Ліра-К, 2016. – 210 с.

39. Плахотнюк В. Управління навчальним процесом у ВНЗ – Київ: Академія, 2015. – 188 с.
40. Про затвердження Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту) від 20 січня 1998 р. № 65 URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/65-98-п3>. (Дата звернення: 15.09.2020)
41. Професійний стандарт «ППН». URL: <file:///D:/Documents/Downloads/1182%20%D0%9F%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B5%D1%81%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf>
42. Розвиток // Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь : Перун, 2005.
43. Романенко В. Мотивація у професійній освіті – Львів: Світ знань, 2015. – 144 с.
44. Романова І. Методи розвитку комунікативної компетентності у студентів – Київ: Абрис, 2017. – 180 с.
45. Савенкова Л. О. Педагогічне спілкування : навч. посіб. – К. : КДЕУ, 1997. – 140 с.
46. Савченко Л. Розвиток професійних компетентностей у студентів ВНЗ – Харків: Ранок, 2017. – 180 с.
47. Семененко М. Педагогічна майстерність викладача в професійній освіті – Харків: Ранок, 2017. – 196 с.
48. Семенюк М. Готовність до спілкування // Шкільний світ. – 2002. – 27 (141). – С. 2-3.
49. Соціолого-педагогічний словник / за ред. В. В. Радула. – К. : «ЕкОб», 2004.
50. Стець Н. Коротко про теорію поколінь. URL: <http://iqholding.com.ua/articles/korotko-pro-teoriyu-pokolin>
51. Сучасний тлумачний словник української мови : 60 000 слів / За ред. д-ра філол. наук, проф. В. В. Дубічинського. – Харків : ШКОЛА, 2009. – 832 с.

52. Функції

комунікації.

URL:

<http://lt.multycourse.com.ua/ua/page/22/8i#2>

53. Хом'як А. П. Педагогічні технології формування комунікативної компетентності старшокласників у процесі вивчення предметів гуманітарного циклу : автореф. дис. ... канд. пед. наук. – К., 2010. – 20 с.

54. Шаповал О. Психологія професійної діяльності викладача – Харків: Основа, 2016. – 196 с.

55. Шевченко О. Методи навчання дорослих: теорія та практика – К.: Абрис, 2016. – 256 с.

56. Щербак О. І. Професійно-педагогічна освіта: теорія і практика : [монографія] / О. І. Щербак ; [за ред. Н. Г. Ничкало]. – К. : Наук світ, 2010. – 279 с.

57. Яцик М. Р. Формування професійної компетентності майбутніх магістрів з менеджменту економічної безпеки у процесі фахової підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Хмельницький національний університет, 2016. 392 с.

58. Яцюк Г. Особливості комунікативної ситуації у телевізійному жанрі ток-шоу // Вісник КНУ ім. Т. Шевченка. – Іноземна філологія. – 2005. – № 39. – С. 30–32.

ДОДАТКИ

Додаток А

Оприлюднення результатів дослідження

Безуглий О. Місце технології колективної розумової діяльності у процесі вивчення професійної педагогіки / Глухівські читання - 2020. Актуальні питання суспільних та гуманітарних наук : Збірник матеріалів X міжнародної науково-практичної інтернет-конференції / За заг. ред. О.І. Луценко. – Глухів, 2020. – С. 648-651 URL : <http://new.gnpu.edu.ua/uk/nauka/naukove-tovarystvo-studentiv-aspirantiv-doktorantiv-ta-molodykh-vchenykh.html>

Безуглий О., Вовк Б. Роль МВН у підготовці кваліфікованого робітника / Тенденції розвитку професійної і технологічної освіти в умовах ринку праці. Матеріали Міжнародної інтернет-конференції молодих учених і студентів. 3 квітня 2019 р. Суми, 2019. С. 26-29.

Безуглий О., Ігнатенко Г. Проектування педагогічних умов упровадження в освітній процес технології колективної розумової діяльності під час вивчення професійно-орієнтованих дисциплін Підготовка майстра виробничого навчання, викладача професійного навчання до впровадження в освітній процес інноваційних технологій : матеріали IV Всеукраїнського науково-методичного семінару (5 листопада 2020 р.) / Глухівський НПУ ім. О. Довженка. Глухів, 2020. С. 85-87.

ТАКТИ ПРОБЛЕМНИХ СИТУАЦІЙ

Технологія КРД складається із системи проблемних ситуацій, кожна з яких поділяється на 4 основні такти.

Перший такт – *введення у проблемну ситуацію*: постановка проблеми, колективне обговорення цілей, способів їх досягнень. Функція: актуалізація суперечностей, визначення внутрішніх цілей, реальних способів діяльності.

Другий такт – *робота у творчих мікрогрупах з вирішення проблеми*. Функція: розв'язання суперечностей, формування внутрішніх цілей, способів діяльності, вироблення індивідуальної та колективної позиції по проблемі, що вивчається. Учасники творчих груп вправляються в реалізації демократичних стосунків, їхні ролі постійно змінюються, учасники можуть вільно взаємодіяти між групами.

Третій такт – *презентація способу вирішення проблеми мікрогрупами, загальне обговорення, захист позицій*. Функція: формування колективних і особистих позицій на основі порівняння їх з науковою, вироблення суспільної думки про роботу творчих груп, окремих особистостей, колективу в цілому. Кожна група оголошує й активно відстоює свою позицію у вирішення даної проблеми, проводиться дискусія, в ході якої виробляється спільне вирішення.

Четвертий такт – *рефлексія, постановка нової проблеми* – обговорення процесу і результатів вирішення проблеми, невдач та ускладнень, з'ясування причин своїх помилок, що призводить кожного учня до нової навчальної проблеми – проблеми усвідомлення засобів власної і спільної розумової діяльності.

**НОРМАТИВНИЙ ЗМІСТ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРА,
СФОРМУЛЬОВАНИЙ У ТЕРМІНАХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ**

(витяг зі Стандарту вищої освіти України перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 01 – «Освіта / Педагогіка», спеціальність 015 – «Професійна освіта (за спеціалізаціями)». Затверджено і введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 21.11.2019 р. № 1460.)

ПР 01. Уміти використовувати інструменти демократичної правової держави в професійній та громадській діяльності, приймати рішення на підставі релевантних даних та сформованих ціннісних орієнтирів.

ПР 02. Володіти інформацією чинних нормативно-правових документів, законодавства, галузевих стандартів професійної діяльності в установах, на виробництвах, організаціях галузі/сфери (відповідно до спеціалізації).

ПР 03. Аналізувати суспільно й особистісно значущі світоглядні проблеми, усвідомлювати цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України.

ПР 04. Розуміти особливості комунікації, взаємодії та співпраці в міжнародному культурному та професійному контекстах.

ПР 05. Володіти культурою мовлення, обирати оптимальну комунікаційну стратегію у спілкуванні з групами та окремими особами.

ПР 06. Доносити зрозуміло і недвозначно професійні знання, обґрунтування і висновки до фахівців і широкого загалу державною та іноземною мовами.

ПР 07. Аналізувати та оцінювати ризики, проблеми у професійній діяльності й обирати ефективні шляхи їх вирішення.

ПР 08. Самостійно планувати й організувати власну професійну діяльність і діяльність здобувачів освіти і підлеглих.

ПР 09. Відшукувати, обробляти, аналізувати та оцінювати інформацію, що стосується професійної діяльності, користуватися спеціалізованим програмним забезпеченням та сучасними засобами зберігання та обробки інформації.

ПР 10. Знати основи психології, педагогіки, а також фундаментальних і прикладних наук (відповідно до спеціалізації) на рівні, необхідному для досягнення інших результатів навчання, передбачених цим стандартом та освітньою програмою.

ПР 11. Володіти психолого-педагогічним інструментарієм організації освітнього процесу, уміти проектувати і реалізувати навчальні/розвивальні проекти.

ПР 12. Уміти проектувати і реалізувати навчальні/розвивальні проекти.

ПР 13. Застосовувати у професійній діяльності сучасні дидактичні та методичні засади викладання навчальних дисциплін і обирати доцільні технології та методики в освітньому процесі.

ПР 14. Володіти навичками стимулювання пізнавального інтересу, мотивації до навчання, професійного самовизначення та саморозвитку здобувачів освіти.

ПР 15. Діагностувати, прогнозувати, забезпечувати ефективність та корегування освітнього процесу для досягнення програмних результатів навчання і допомоги здобувачам освіти в реалізації індивідуальних освітніх траєкторій.

ПР 16. Знати основи і розуміти принципи функціонування технологічного обладнання та устаткування галузі (відповідно до спеціалізації).

ПР 17. Виконувати розрахунки, що відносяться до сфери професійної діяльності.

ПР 18. Розв'язувати типові спеціалізовані задачі, пов'язані з вибором матеріалів, виконанням необхідних розрахунків, конструюванням, проектуванням технічних об'єктів у предметній галузі (відповідно до спеціалізації).

ПР 19. Уміти обирати і застосовувати необхідне устаткування, інструменти та методи для вирішення типових складних завдань у галузі (відповідно до спеціалізації).

ПР 20. Емпатійно взаємодіяти, відповідати за прийняття рішень в межах своєї компетенції, дотримуватися стандартів професійної етики.

ПР 21. Застосовувати міжнародні та національні стандарти і практики в професійній діяльності.

ПР 22. Застосовувати програмне забезпечення для e-learning і дистанційного навчання і здійснювати їх навчально-методичний супровід.

ПР 23. Розуміти соціально-економічні процеси, що відбуваються в Україні та світі, мати навички ефективного господарювання.

ПР 24. Володіти основами управління персоналом і ресурсами, навичками планування, контролю, звітності на виробництвах, в установах, організаціях галузі/сфери.

ПР 25. Забезпечувати рівні можливості і дотримуватися принципів гендерного паритету у професійній діяльності.

АНКЕТА ДЛЯ ВИКЛАДАЧІВ ВИШУ

(для визначення стану використання технології колективної розумової діяльності у процесі професійного навчання майбутніх педагогів професійного навчання)

Наше дослідження, пов'язане з удосконаленням професійного навчання майбутніх педагогів професійного навчання. Просимо Вас дати відповіді на запитання. Наперед вдячні за Вашу щирість та співпрацю. Позначте відповідь, яка Вас задовольняє.

1. Ви часто використовуєте технологію колективної розумової діяльності у процесі професійного навчання майбутніх педагогів професійного навчання?

а) так;

б) ні.

2. У чому, на Ваш погляд, переваги технології колективної розумової діяльності?

1. здобувачі освіти навчаються працювати в колективі;
2. вчаться доводити власну точку зору;
3. навчаються планувати роботу разом з іншими;
4. вчаться проявляти творчий підхід до виконання завдання
5. ваш варіант _____

3. Для розвитку у здобувачів освіти здатностей працювати в колективі, коли більш доцільно використовувати технологію колективної розумової діяльності?

1. на практичних заняттях;
2. на лекціях;
3. ваш варіант _____

4. Які форми організації практичної роботи здобувачів освіти Ви систематично використовуєте:

1. фронтальну,
2. групову,
3. індивідуальну
4. ваш варіант _____

5. Які методичні прийоми і засоби з метою залучення здобувачів освіти до колективної праці Ви використовуєте?

Ми вдячні Вам за допомогу в нашому дослідженні.

АНКЕТА ДЛЯ СТУДЕНТІВ

Просимо Вас відповісти на запропоновані запитання. Уважно прочитайте запитання і позначте ту відповідь, яка найбільшою мірою відповідає Вашій думці.

1. Чи доцільно, на Вашу думку, в освітньому процесі використовувати інноваційні технології?

- ні;
 - так;
-

2. Як Ви оцінюєте власні можливості реалізації своїх здібностей під час колективної праці ?

- позитивно;
- негативно.

3. Чи цікаво працювати Вам на заняттях колективно?

- ні;
 - так;
-

4. Як часто викладачі залучають студентів до розв'язання проблемного завдання шляхом колективного обговорення?

- часто;
- інколи;
- нечасто.

Ми вдячні Вам за допомогу в нашому дослідженні.

ЛИСТ РАНЖУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ДЛЯ ЕКСПЕРТІВ

Н	Назва умови	Ранг
1	формування у здобувачів освіти мотивації до колективної розумової діяльності у процесі вивчення професійної педагогіки (У1);	
2	необхідність пропедевтичної підготовки здобувачів освіти до колективної розумової діяльності у процесі вивчення професійної педагогіки (У2);	
3	набуття студентами досвіду колективної розумової діяльності на всіх видах занять вивчення професійної педагогіки (У3);	
4	включення у навчально-методичний комплекс з професійної педагогіки методичних розробок з впровадження технології колективної розумової діяльності на всіх видах занять (У4);	
5	залучення здобувачів освіти на всіх видах занять до інтерактивної діяльності (У5);	
6	проєктування в освітньому процесі елементів ігрової діяльності, діалогічного спілкування та проблемності; застосування методів, які відкривають більш широкі можливості для колективної праці тобто методів проблемного викладення, частково-пошукових та дослідницьких, а також впровадження інноваційних технологій (У6);	
7	доповнення методичних рекомендацій практичних занять завданнями колективного характеру (У7);	
8	озброєння здобувачів освіти знаннями про	

	особливості технології колективної розумової діяльності (У8).	
--	---	--

ТЕХНОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ МОЗКОВОГО ШТУРМУ

Мозковий штурм – («Brainstorming») – метод короткочасної некритичної генерації ідей для їх подальшого обговорення і вибору найкращого способу вирішення проблеми.

У XVI-XVII ст. у мореплаванні встановилася традиція колективного вирішення важливих проблем, які створювали загрозу судну або екіпажу. В таких випадках капітан вислуховував думку всієї команди: спочатку висловлювались юнги, потім матроси і так до капітана. Така процедура стимулювала колективне мислення та дозволяла виробити конструктивні ідеї.

Сучасні методи мозкового штурму були розроблені американським морським офіцером А. Осборном, який під час другої світової війни був капітаном невеликого суховантажного судна. Під час походу до Європи він отримав радіограму про можливий напад німецьких підводних човнів. Осборн пригадав стару морську традицію і зібрав екіпаж. Один з матросів сказав, що всій команді потрібно стати на борт, звідки очікується торпеда, і разом «відштовхнути її». На щастя, напад не відбувся, але в Осборна народилася ідея пристрою для «відштовхування» торпед. Після війни А. Осборн розробив метод «мозкової штурму» і створив школу підготовки винахідників та раціоналізаторів.

Сутність «мозкової штурму» полягає в тому, що необхідно висловити якомога більшу кількість ідей за незначний час. Під час генерації ідей забороняється будь-яке їх заперечення, критика. Далі ці ідеї обговорюються і обираються кращі. Швидкість і некритичність генерації ідей, взаємний обмін ними, часова обмеженість дозволяють зменшити вплив стереотипів мислення, які звичайно супроводжують розумову діяльність.

Правила мозкового штурму:

- Будь-яка ідея, незалежно від її реальності, має бути вислуханою.
- Будь-хто з учасників може запропонувати одну або декілька ідей одночасно аби не заблокувати свою фантазію.
- Члени групи повинні утримуватись від критики на адресу виступаючого з ідеєю.

- Після того, як ідеї виголосили усі члени групи, здійснюється їх послідовне обговорення і розробка загального рішення.
- Не згодні з загальним підсумковим рішенням мають право на виступ з особливою думкою на етапі захисту теми.

Предметом мозкового штурму може бути будь-яка проблема, виражена у вигляді проблемного запитання чи задачі, що не має однозначного вирішення і допускає різні його варіанти. Проблема має бути актуальною, цікавою, близько пов'язаною з інтересами більшості учнів.

Основні етапи «мозкового штурму»:

- Формулювання проблеми
- Створення робочих груп, вибір «фіксатора ідей»
- Інтелектуальна розминка
- Генерування ідей
- Оцінка і відбір доцільних ідей, формування на їх основі варіантів рішень
- Презентація отриманих результатів.
- Рефлексія

ЕТАПИ ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ КОЛЕКТИВНОЇ РОЗУМОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ

Попередній – отримання замовлення та формулювання задуму: виділення проблемної області у діяльності, визначення цілей, завдань і теми;

Підготовчий – розробка організаційного проєкту і програми, підбір учасників та підготовка команди, вирішення організаційних та технічних питань.

Основний – включає проходження обов'язкових фаз: входження колективу до проблемної ситуації; проблематизація; пошук рішень; «вихід» – рефлексія;

Заключний – підбиття підсумків і постановка завдань з реалізації винайдених рішень.

Методичні рекомендації до практичних занять з професійної педагогіки

Тема: Методологія педагогіки

Мета: Охарактеризувати методологічні підходи сучасної педагогіки, розкрити зміст предмета професійної педагогіки.

Завдання для самопідготовки

Опрацювати контрольні питання.

Контрольні питання

Дати визначення професійної педагогіки як науки та її основних категорій.

Розкрити зміст предмету професійної педагогіки.

Дати визначення понять: «професія», «спеціальність», «кваліфікація», «кваліфікаційна характеристика», «компетенція», «компетентність».

Охарактеризувати особливості методів дослідження у професійній педагогіці.

План практичної роботи

Обґрунтувати предмет і завдання професійної педагогіки.

Дати порівняльний аналіз основних категорій педагогіки та професійної педагогіки: освіта – професійна освіта, виховання – професійне виховання, навчання – професійне навчання.

Охарактеризувати закономірності освітнього процесу.

Розкрити основні методологічні підходи сучасної педагогіки.

Проаналізувати варіанти співвідношення компетентності та компетенції і надати практичні рекомендації за умов:

компетентність нижче компетенції;

компетентність відповідає компетенції;

компетентність перевищує компетенцію.

Проаналізувати основні компоненти та методи педагогічних досліджень.

Розробити науковий апарат до педагогічного дослідження: студенти мають обґрунтувати свій апарат, а два рецензенти оцінити (рецензенти призначаються шляхом жеребкування)

Тема: Система професійної освіти України. Професійна освіта – основа формування кваліфікованих робітничих кадрів

Мета: Засвоїти знання щодо системи професійної освіти України та зарубіжних країн. Провести історичний огляд підготовки робітничих кадрів в Україні.

Завдання для самопідготовки

Опрацювати контрольні питання.

Контрольні питання

Умови зародження перших форм професійного навчання: домашнього, общинного, монастирського і державного.

Історичні періоди становлення української професійної школи.

Мета та пріоритетні напрями розвитку професійної освіти на сучасному етапі.

Основні напрями перезавантаження системи професійної освіти на сучасному етапі.

Характеристика зарубіжної системи професійної освіти (на прикладі однієї із розвинутих країн світу).

План практичної роботи

Охарактеризувати перші форми професійного навчання: домашнього, общинного, монастирського і державного.

Охарактеризувати сучасну систему професійної (професійно-технічної) освіти України.

Заповнити таблицю «Історичні етапи розвитку системи підготовки кваліфікованих робітників в Україні»

№ п,п	Назва системи	Роки	Назва навчальних закладів, де велась підготовка робітничих кадрів	Базова освіта учнів
-------	---------------	------	---	---------------------

Дослідити історію виникнення та розвитку закладів професійної освіти Сумської області (розробити презентацію одного із закладів).

Охарактеризувати досвід підготовки кваліфікованих робітників у розвинутих країнах світу (проводиться за методикою міні прес-конференції).

7. Охарактеризувати вищу школу як підсистему професійної освіти країни.

Тема: Управління процесом професійного навчання у закладах професійної освіти.

Мета: Засвоїти теоретичні засади процесу управління у закладах професійної освіти.

Завдання для самопідготовки

Опрацювати контрольні питання.

Контрольні питання

Органи державного управління та органи громадського самоврядування у професійній освіті.

Склад адміністрації навчального закладу у системі професійної (професійно-технічної) освіти.

Посадові обов'язки директора у закладах професійної освіти.

Посадові обов'язки заступників директора у закладах професійної освіти.

Посадові обов'язки старшого майстра у закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

План практичної роботи

Розкрити зміст компетенцій директора професійного навчального закладу як менеджера освіти.

Охарактеризувати принципи та методи педагогічного менеджменту.

Розробити схему органів державного управління та органів громадського самоврядування у професійній освіті.

Заповнити таблицю «Посадові обов'язки членів адміністрації професійного закладу освіти»

№ п,п	Посада	Зміст посадових обов'язків
-------	--------	----------------------------

Проаналізувати напрями реформування державного управління на сучасному етапі (проблемна ситуація – ви на посаді міністра МОН що б ви зробили у першу чергу).

Тема: Принципи та методи виховання в умовах професійного закладу освіти

Мета: Проаналізувати принципи та методи виховання в умовах закладів професійної освіти; засвоїти організаційні засади виховної роботи з учнями «групи ризику».

Завдання для самопідготовки

Опрацювати контрольні питання.

Контрольні питання

Поняття «учні групи ризику», «важкі учні».

Особливості контингенту здобувачів освіти закладів професійної освіти.

Педагогічний колектив закладу професійної (професійно-технічної) освіти і його характеристика.

Основні виховні завдання у роботі з учнями «групи ризику».

Особливості дитячого алкоголізму, наркоманії.

Суть процесу перевиховання.

План практичної роботи

Охарактеризувати особливості контингенту учнів ЗП(ПТ)О.

Визначити принципи виховання та перевиховання.

Охарактеризувати методи вивчення особистості учня професійного (професійно-технічного) закладу освіти.

Обґрунтувати методи впливу на особистість здобувача освіти, що навчається у професійному (професійно-технічному) закладі.

Визначити основні виховні завдання у роботі з «важкими» учнями.

Скласти план виховної роботи з учнями «групи ризику» (перший рік навчання).

Розробити презентацію за темою однієї із проблем виховання (пияцтво, наркоманія, тютюнопаління тощо).

Тема: Самоврядування в учнівському колективі професійного закладу освіти

Мета: Засвоїти організаційні засади самоврядуванням в учнівському колективі закладу професійної освіти.

Завдання для самопідготовки

Опрацювати контрольні питання.

Контрольні питання

Розкрити поняття «учнівський колектив».

Етапи розвитку учнівського колективу.

Види учнівського самоврядування.

План практичної роботи

Проаналізувати етапи становлення учнівського колективу.

Охарактеризувати варіанти учнівського самоврядування у закладах професійної освіти .

Зробити порівняльний аналіз загальних ознак шкільного учнівського колективу та учнівського колективу у професійному закладі освіти.

Метод мозкового штурму: визначити шляхи вивчення контингенту учнівської групи з метою створення її активу; запропонувати проєкт плану роботи майстра виробничого навчання з активом групи першокурсників.

Тема: Організація життєдіяльності учнів професійного закладу освіти

Мета: Проаналізувати сучасні підходи та методика організації дозвілля учнів в умовах професійного закладу освіти, визначити вплив організованої життєдіяльності учнів на їх професійне становлення.

Завдання для самопідготовки

Опрацювати контрольні питання.

Контрольні питання

Поняття «дозвілля учнів», «здоровий спосіб життя».

Організаційно-педагогічні умови вирішення проблеми дозвілля учнів професійного закладу освіти.

План практичної роботи

Проаналізувати форми дозвілля учнів професійного навчального закладу освіти.

На основі вивчення професіограм робітничих професій встановити взаємозв'язок між професійно важливими якостями і властивостями особистості та формами дозвілля, що сприятимуть їхньому розвитку.

Визначити напрями роботи з учнями з формування здорового способу життя (метод велике коло).

Розробити наочність за здоровий спосіб життя та обґрунтувати доцільність її використання.

Тема: Технологія проведення позаурочних виховних заходів у закладах професійної освіти.

Мета: Проаналізувати завдання технічної творчості, засвоїти організаційно-педагогічні засади проведення виховних заходів.

Завдання для самопідготовки

Опрацювати контрольні питання.

Контрольні питання

Зміст, завдання технічної творчості у закладах професійної освіти.

Форми позанавчальної роботи у закладах професійної освіти.

Зміст роботи клубів і гуртків технічної творчості.

План практичної роботи

Охарактеризувати особливості учнівської технічної творчості.

Обґрунтувати найбільш ефективні форми проведення позаурочних виховних заходів у закладах професійної освіти.

Розробити план проведення та презентацію виховного заходу для учнів професійного закладу освіти (робота у малих групах).

Тема: Аналіз змісту освіти у професійних закладах освіти

Мета: Проаналізувати сучасні підходи до визначення змісту навчання у закладах професійної освіти.

Завдання для самопідготовки

Опрацювати контрольні питання.

Контрольні питання

Мета професійної освіти.

Характеристика змісту освіти у професійних закладах освіти.

Вимоги до змісту освіти у професійних закладах освіти.

План практичної роботи

Проаналізувати структуру кваліфікаційної характеристики випускника професійного закладу освіти.

Проаналізувати структуру та зміст типового навчального плану підготовки кваліфікованих робітників.

Визначити к інтелектоємкості професійної підготовки за певним профілем.

Охарактеризувати за державним стандартом зміст професійно-практичної підготовки кваліфікованих робітників (диспут-обговорення).

Тема: Принципи професійного навчання

Мета: Проаналізувати принципи професійного навчання

Завдання для самопідготовки

Опрацювати контрольні питання.

Контрольні питання

Поняття «принцип навчання».

Характеристика загальнодидактичних принципів професійного навчання.

Характеристика принципів професійного навчання, що впливають із його особливостей:

- професійної спрямованості загальноосвітніх, загальнотехнічних дисциплін;
- технологічної послідовності у вивченні навчального матеріалу;
- моделювання професійної діяльності в освітньому процесі;
- професійної мобільності;
- модульності професійного навчання.

План практичної роботи

Шляхом проведення прес-конференції: обґрунтувати шляхи реалізації загальнодидактичних принципів в умовах професійного закладу освіти:

науковості і доступності;

наочності навчання;

свідомості й активності учнів;

урахування індивідуальних особливостей учнів;

зв'язку теорії з практикою;

міцності засвоєння знань, умінь і навичок.

Обґрунтувати шляхи реалізації принципу професійної спрямованості загальноосвітніх, загальнотехнічних дисциплін в освітньому процесі професійного закладу освіти.

Тема: Організаційні форми професійного навчання

Мета: Проаналізувати організаційні форми професійного навчання.

Завдання для самопідготовки

Опрацювати контрольні питання.

Контрольні питання

Визначити сучасні вимоги до уроку.

Дати визначення поняттю «організаційна форма професійного навчання».

Назвати основні організаційні форми професійного навчання: професійно-теоретичного та професійно-практичного.

Структура уроків різного типу:

комбінованих;

уроків засвоєння нових знань;

уроків практичного застосування знань, умінь;

уроків узагальнення і систематизації знань;

уроків контролю та корекції знань, умінь і навичок.

План практичної роботи

Охарактеризувати організаційні форми теоретичного навчання у закладах професійної освіти.

Охарактеризувати організаційні форми виробничого навчання у закладах професійної освіти.

Проаналізувати форми організації навчально-виробничої праці учнів.

Розробити структуру уроку виробничого навчання (проектна діяльність).

Тема: Методи професійного навчання

Мета: Проаналізувати методи професійного навчання.

Завдання для самопідготовки

Опрацювати контрольні питання.

Контрольні питання

Дати визначення поняттю «метод професійного навчання».

Охарактеризувати групи методів професійного навчання за джерелом знань.

Охарактеризувати інструктаж як метод професійного навчання.

План практичної роботи

1. Охарактеризувати методи виробничого навчання:

- методи ілюстрації і демонстрації;
- методи вправ у процесі виконання трудових прийомів, операцій та комплексних робіт;
- лабораторно-практичні роботи;
- самостійне спостереження;
- самостійна робота з навчально-технічною літературою;
- навчальні екскурсії;

ділова гра.

Розв'язати педагогічні задачі № 30 № 32; № 37; (Ігнатенко Г. В., Ігнатенко, О. В. Професійна педагогіка: навчальний посібник. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2013. С.343-347.)

Розкрити сутність інтерактивних методів навчання.

Навести приклад фрагменту заняття, обґрунтувати доцільність використання запропонованих методів (проєкта діяльність).

Також нами запропоновано оновлення завдань до самостійної роботи з професійної педагогіки. Зокрема, спроектовано групові завдання творчого характеру:

Змістовий модуль 1: проаналізувати заклади П(ПТ)О певного регіону України та обґрунтувати доцільність їх функціонування (регіон обирається викладачем з врахуванням побажань здобувачів освіти чи жеребкуванням).

Змістовий модуль 2: спроектувати дії педагога професійного навчання у конфліктних ситуаціях з учнями (конфліктні ситуації пропонуються викладачем).

Змістовий модуль 3: розробити проєкт проведення заняття на підприємстві (підприємство групам визначається шляхом жеребкування).

Зазначимо, що з точки зору предмета нашого дослідження окреслені підходи до залучення здобувачів освіти до інтерактивної взаємодії є шляхом формування у них досвіду колективної розумової діяльності.

